คู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์
ระดับปฐมวัย
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3

คู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย
ชั้นอนุบาลปีที่.....(๑/๒/๓)

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนำ

ด้วยพระบรมราโชบายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงมุ่งหมายให้การศึกษาบ่มเพาะสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน เพื่อสร้างคุณลักษณะสำคัญ ๔ ประการ ให้กับคนไทย อันได้แก่ ๑) มีทัศนคติที่ดีและถูกต้อง ๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง ๓) มีอาชีพ มีงานทำ ๔) เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย และพระราชปณิธานในการสืบสาน รักษา พัฒนาต่อยอด โครงการในพระราชดำริของพระราชบิดา จึงทรงพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ NEW DLTV ในทุกด้านอาทิ ระบบออกอากาศ อุปกรณ์เทคโนโลยี บุคลากรและกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ผ่านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน ๑๕ ช่องสัญญาณ ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ และ ผู้สนใจทั่วประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งปัญญามีจิตอาสาในการสรรค์สร้างและพัฒนาประเทศให้มั่นคง

การสอนออกอากาศทางไกลผ่านดาวเทียมของมูลนิธิฯ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เป็นต้นมา เป็นการสอนออกอากาศในแนวใหม่ บันทึกเทปการสอนจากห้องเรียนต้นทางของโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยครูปลายทางสามารถดูเทปการสอนผ่านทางเว็ปไซต์ www.dltv.ac.th ของมูลนิธิฯ มีคู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงครบ ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งครูปลายทางสามารถปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับชุมชน ท้องถิ่น วัฒนธรรมและบริบทของแต่ละโรงเรียน

คู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ ฉบับนี้ เป็นการปรับปรุง ครั้งที่ ๓ เพื่อใช้ในการบันทึกเทปออกอากาศการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระดับปฐมวัย ปีการศึกษา ๒๕๖๘ ซึ่งดำเนินการโดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย คุณครูระดับชั้นปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ และครูผู้เชี่ยวชาญ ระดับปฐมวัย เพื่อให้ครูปลายทางนำไปใช้ในการเตรียมการจัดประสบการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งสามารถจัดเตรียมสื่อการสอนและเกมการศึกษา เพื่อให้การจัดประสบการณ์เกิดประสิทธิผล นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ต่อไป

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมุ่งมั่นพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อพัฒนาสังคมไทยและยกระดับคุณภาพของคนไทยให้เข้มแข็ง สมดัง พระราชปณิธาน “...การศึกษา คือ ความมั่นคงของประเทศ...” ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนำ

สารบัญ

คำชี้แจงคู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

- หลักการจัดประสบการณ์
- แนวทางการจัดประสบการณ์
- การจัดกิจกรรมประจำวัน
- หลักการและกิจกรรมในตารางกิจกรรมประจำวัน
- เทคนิคการจัดกิจกรรมประจำวันและการบริหารจัดการชั้นเรียน
- การประเมินพัฒนาการ

แผนการจัดประสบการณ์ ภาคเรียนที่ ๑	แผนการจัดประสบการณ์ ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑ หน่วย ปฐมนิเทศ	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๐ หน่วย น้ำ น้ำ น้ำ
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒ หน่วย โรงเรียนของเรา	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๑ หน่วย ไข่ ไข่ ไข่
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓ หน่วย ตัวเรา	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๒ หน่วย เทคโนโลยีและการสื่อสาร
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๔ หน่วย หนูทำได้	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๓ หน่วย เศรษฐกิจพอเพียง
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๕ หน่วย ครอบครัวมีสุข	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๔ หน่วย วันพ่อแห่งชาติ
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๖ หน่วย อาหารดีมีประโยชน์	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๕ หน่วย กลางวัน กลางคืน
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๗ หน่วย ฤดูฝน	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๖ หน่วย อากาศ
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๘ หน่วย ข้าว	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๗ หน่วย ฤดูหนาว
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๙ หน่วย ผลไม้	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๘ หน่วย วันขึ้นปีใหม่
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๐ หน่วย ปลอดภัยไว้ก่อน	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๒๙ หน่วย วันเด็ก วันครู
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๑ หน่วย วันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๐ หน่วย ผัก
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๒ หน่วย วันแม่	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๑ หน่วย โลกสวยด้วยสีสัน
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๓ หน่วย รักเมืองไทย	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๒ หน่วย กล้วย

แผนการจัดประสบการณ์ ภาคเรียนที่ ๑	แผนการจัดประสบการณ์ ภาคเรียนที่ ๒
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๔ หน่วย ของเล่นของใช้	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๓ หน่วย วิทยาศาสตร์น่ารู้
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๕ หน่วย ชุมชนของเรา	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๔ หน่วย ขนาดรูปร่าง รูปทรง
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๖ หน่วย ต้นไม้ที่รัก	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๕ หน่วย ปริมาตรและน้ำหนัก
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๗ หน่วย ดิน หิน ทราย	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๖ หน่วย สนุกกับภาษาและตัวเลข
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๘ หน่วย สัตว์น่ารู้	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๗ หน่วย ภัยพิบัติ
หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๑๙ หน่วย การเดินทาง/คมนาคม	หน่วยการจัดประสบการณ์ที่ ๓๘ หน่วย ฤดูร้อน

- คณะกรรมการปรับปรุงคู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย
- คณะกรรมการตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำชี้แจงคู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

คำชี้แจง คู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

เอกสารคู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ซึ่งมูลนิธิฯ จัดทำนี้ เป็นเอกสารแนวทางสำหรับครูปฐมวัยหรือผู้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ในการศึกษาและจัดประสบการณ์แก่เด็กวัย ๓ - ๖ ปี โดยยึดหลักการสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้เด็กได้มีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข ประสบการณ์ที่ครูปฐมวัยจัดแก่เด็กในเอกสารนี้ มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี

๒. สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม

๓. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๔. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในแต่ละวันไม่จัดเป็นรายวิชา ครูปฐมวัยต้องมีความเข้าใจในหลักการบูรณาการ นำประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน มาออกแบบการจัดประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จัดประสบการณ์แบบหน่วยการเรียนรู้ต้องกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีแล้วนำสาระการเรียนรู้รายปีที่วิเคราะห์ไว้พร้อมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการมาจัดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยลำดับความยากง่ายของแต่ละประสบการณ์และจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จัดประสบการณ์ในรูปกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๖ ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ***ไม่จัดเป็นรายวิชา*** โดยครูปฐมวัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวทางการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี

๑. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง

๒. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

๓. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

๔. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

๕. ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

แนวทางการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ และการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กเกิดประสบการณ์ที่สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

๓. จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทั้งด้านสุขภาวะทางกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ด้านความเป็นพลเมืองและความเป็นไทย และด้านสติปัญญา

๔. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ลงมือทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๕. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ

๖. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยจัดให้มีสื่อของจริง ของจำลองภาพถ่ายและสัญลักษณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามลำดับ

๗. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๘. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๙. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา เด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๑๐. จัดประสบการณ์อย่างมีส่วนร่วมของพ่อเม่ ครอบครัว และชุมชนที่ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่เป็นครูคนแรกที่จะอยู่กับเด็กไปตลอดชีวิต สถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญดูแลและพัฒนาเด็ก ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นการสื่อสารกับผู้ปกครองในช่องทางต่าง ๆ จึงสำคัญ

การจัดกิจกรรมประจำวัน

๑. กิจกรรมประจำวัน สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๖ ปี สามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน ให้ผู้สอนทราบว่าในแต่ละวันทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร และที่สำคัญผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ครบทุกประเภท ทั้งกิจกรรมเดี่ยว (รายบุคคล) หรือทำรวมเป็นกลุ่ม กิจกรรมในห้องและนอกห้อง ให้ครอบคลุม พัฒนาการทุกด้าน ลำดับของกิจกรรมอาจจะเรียงลำดับใหม่ตามความสนใจของเด็ก เช่น ทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ แล้วจึงทำกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามมุม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็ก สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที ขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก เช่น

- เด็กวัย ๓ - ๔ ปี ความสนใจประมาณ ๘ - ๑๒ นาที
- เด็กวัย ๔ - ๕ ปี ความสนใจประมาณ ๑๒ - ๑๕ นาที
- เด็กวัย ๕ - ๖ ปี ความสนใจประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที

กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหาคิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐ - ๖๐ นาที และกิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท

ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๒. การดูแลรักษาและระวังสุขภาพอนามัย ตลอดจนความปลอดภัยของเด็กวัยนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น

- การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร หรือหลังเข้าห้องส้วม
- การแปรงฟันหลังรับประทานอาหาร
- การให้อาหารเสริมที่มีคุณภาพ เช่น นมสด หรือ ผลไม้ ตลอดจนความสะอาดของเครื่องใช้ของเล่นและอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ผู้รับผิดชอบเด็กวัยนี้ควรดูแลให้ถูกสุขลักษณะมากที่สุด

๓. ในระยะแรก ๆ เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียนเด็กต้องปรับตัว จึงมีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กมาก การให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ควรเป็นลักษณะบังคับจนเด็กมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ระยะแรกควรให้เด็กได้เล่นของเล่น ฟังนิทานสนุก ๆ ร้องเพลง หรือทำกิจกรรมที่พอใจ แล้วจึงค่อย ๆ ชักชวนหรือดึงความสนใจให้เข้าร่วมกิจกรรมประจำวันต่อไป

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

ตารางกิจกรรมประจำวัน

๐๗.๐๐ น. - ๐๗.๔๕ น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล
๐๗.๔๕ น. - ๐๘.๓๐ น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์ ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ
๐๘.๓๐ น. - ๐๘.๔๐ น.	สนทนาข่าว และเหตุการณ์
๐๘.๔๐ น. - ๐๙.๐๐ น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
๐๙.๐๐ น. - ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามมุม
๑๐.๐๐ น. - ๑๐.๒๐ น.	ดื่มนม
๑๐.๒๐ น. - ๑๐.๔๐ น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
๑๐.๔๐ น. - ๑๑.๑๐ น.	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง
๑๑.๑๐ น. - ๑๒.๑๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน แปรงฟัน ล้างหน้า
๑๒.๑๐ น. - ๑๔.๐๐ น.	นอนพักผ่อน
๑๔.๐๐ น. - ๑๔.๓๐ น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า รับประทานอาหารว่าง
๑๔.๓๐ น. - ๑๕.๐๐ น.	กิจกรรมเกมการศึกษา
๑๕.๐๐ น. - ๑๕.๔๕ น.	เล่านิทาน สรุป

หมายเหตุ

หากมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ที่เด็กสนใจ ผู้สอนควรนำมาจัดประสบการณ์ได้ทันที หรือกิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่น หากผู้สอนประสงค์จะพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ อาจงดกิจกรรมประจำวันในช่วงนั้นแล้วพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้

มาเข้าใจตารางกิจกรรมประจำวัน

๑. การรับเด็ก ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ

๑.๑ การทักทายเด็กเป็นรายบุคคล

๑.๒ การตรวจสุขภาพ

- ในสถานการณ์ปกติสัมผัสตัวเด็ก ดูแลความเจ็บป่วย ความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย
- ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ เช่น เชื้อไวรัสโคโรน่า อาจใช้วิธีวัดไข้หรือใช้วิธีการตรวจ ATK ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและมาตรการป้องกันของสถานศึกษาหรือจังหวัด
- การแนะนำเรื่องการปฏิบัติตน ในการทำกิจวัตรประจำวันในโรงเรียน การเข้าแถว การใช้ห้องน้ำ การเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่ เช่น รองเท้า แก้วน้ำ เครื่องนอน ฯลฯ

๒. การสนทนา ข่าวและเหตุการณ์

- การให้เด็กเล่าข่าวหรือเหตุการณ์ เป็นการให้เด็กมาเล่าสภาพอากาศ ข่าว เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น หรือวันสำคัญที่เกิดขึ้นในสัปดาห์นั้น ข่าวที่ให้เด็กเล่าเป็นข่าวเชิงสร้างสรรค์ ไม่เป็นข่าวที่เกิดความหวาดกลัว เช่น
    - วันหยุดเด็ก ๆ ช่วย คุณพ่อ คุณแม่ทำอะไรบ้าง
    - เมื่อเช้าเด็ก ๆ เดินมาโรงเรียนระหว่างทางเห็นอะไรบ้าง
- ในบางครั้งอาจมีภาพที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยการจัดประสบการณ์มาประกอบในการเล่า
- การตกลงร่วมกันหรือการวางแผนที่จะทำในวันนั้น เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน กรณีที่การศึกษานอกสถานที่

๓. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมาย

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องให้จังหวะและอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหว จังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงปรบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เสียงรำมะนา กลอง กรับ ฯลฯ

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดีในการเคลื่อนไหว
๒. เพื่อฝึกทักษะภาษา ฝึกฟังคำสั่ง และข้อตกลง
๓. เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและสุนทรียภาพในการเคลื่อนไหว
๔. เพื่อพัฒนาด้านสังคม การปรับตัวและความร่วมมือในกลุ่ม
๕. เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงออก และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด
๗. เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ สนุกสนาน รื่นเริงจากการเคลื่อนไหว และจังหวะแบบต่าง ๆ

ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกทุกครั้งก่อนที่จะเริ่มฝึกกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ลักษณะการจัดกิจกรรมมีจุดเน้นเรื่องจังหวะและการเคลื่อนไหวหรือท่าทางอย่างอิสระ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี ๒ ประเภท คือ

การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชันเข่า เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า

การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควบม้า ก้าวกระโดด เขย่ง ก้าวชิด

การดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐาน ดังนี้

๑.๑ ให้เด็กทราบถึงข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดสัญญาณและจังหวะ โดยผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับเด็กก่อนว่า สัญญาณนั้นหมายถึงอะไร เช่น

- ให้จังหวะ ๑ ครั้ง สม่ำเสมอ แสดงว่าให้เด็กเดินหรือเคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ ตามจังหวะ
- ให้จังหวะ ๒ ครั้ง ติดกัน แสดงว่า ให้เด็กหยุดการเคลื่อนไหว โดยเด็กจะต้องหยุดนิ่งจริง ๆ หากกำลังอยู่ในท่าใดก็ต้องหยุดนิ่งในท่านั้น จะเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนท่าไม่ได้
- ให้จังหวะรัว แสดงว่าให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างเร็ว หรือเคลื่อนไหวที่เร็วขึ้น แต่ในบางกิจกรรม เช่น การเป็นผู้นำหรือผู้ตาม จะหมายถึงการเปลี่ยนตำแหน่ง

๑.๒ ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความคิดหรือจินตนาการของตนเอง โดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มากที่สุด และขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการเคลื่อนไหว ซึ่งได้แก่ การใช้ร่างกายตนเอง การใช้พื้นที่บริเวณ การเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระ มีระดับและทิศทาง

๒. กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเนื้อหา เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยเน้นการทบทวนเรื่องที่ได้รับรู้จากกิจกรรมอื่นและนำมาสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เด็กสนใจ ได้แก่

๒.๑ การเคลื่อนไหวตามบทเพลง เป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบบทเพลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบบทเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงคมนาคม ฯลฯ

๒.๒ การเคลื่อนไหวทำท่ากายบริหารประกอบเพลงหรือคำคล้องจอง ได้แก่ การทำท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลงหรือคำคล้องจอง โดยการใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายแตะสัมผัส เช่น เพลงออกกำลัง คำคล้องจอง ฝนตกพรำ ๆ ฯลฯ

๒.๓ การแสดงท่าทางตามคำสั่ง เป็นการเคลื่อนไหวทำท่าทางตามคำสั่งของผู้สอน เช่น การจัดกลุ่มตามจำนวน การทำท่าทางตามคำสั่ง

๒.๔ การแสดงท่าทางตามข้อตกลง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

๒.๕ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่เป็นผู้นำ แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามหมุนเวียนสลับกันไป

๒.๖ การแสดงท่าทางตามคำบรรยายหรือเรื่องราว เป็นการเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราว หรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า

๒.๗ การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเคลื่อนไหวที่ให้เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง อาจชี้นำด้วยการป้อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหวาย แถบผ้า ริบบิ้น ถุงทราย

สื่อกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

๑. เครื่องให้จังหวะ เน้นที่ให้จังหวะที่ชัดเจน เช่น ฉิ่ง เหล็กสามเหลี่ยม กรับ กลอง ฯลฯ

๒. อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น หนังสือพิมพ์ ริบบิ้น แถบผ้า ห่วงหวาย ถุงทราย ฯลฯ

หมายเหตุ เครื่องให้จังหวะ และ อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ หรืออาจทำสื่อจากวัสดุเหลือใช้หรือเศษวัสดุ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเริ่มจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ โดยให้เด็กได้เคลื่อนไหวกระจายภายในห้อง

๒. ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหว ทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ และเป็นกลุ่ม

๓. ควรใช้วัสดุอุปกรณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น ของเล่น กระดาษ หนังสือพิมพ์ เศษผ้า เชือก ท่อนไม้ หรือของเล่นในห้องเรียน ประกอบการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

๔. ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เมื่อเปลี่ยนท่าหรือหยุด ให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

๕. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน รู้สึกสบาย และสนุกสนาน

๖. กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรให้เวลาและโน้มน้าวให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

๗. ควรจัดให้มีเกมการเล่นที่ไม่เน้นการแข่งขัน เพื่อกระตุ้นเร้าความสนใจของเด็กมากขึ้น

๘. ให้เล่นเป็นเรื่องราว โดยการเล่าให้เด็กฟัง เด็กเกิดจินตนาการและเคลื่อนไหวไปตามเรื่องนั้น ๆ

๙. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมแล้ว ต้องให้เด็กได้พักผ่อน อาจให้เด็กนอนเล่นบนพื้นภายในห้อง นั่งพัก หรืออาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ เบา เพื่อสร้างความรู้สึกให้อยากพักผ่อน

การประเมิน

สังเกต ๑. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

๒. การเคลื่อนไหวตามจินตนาการ

๓. การทำท่าทางใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับเพื่อน

๔. การทำท่าทางตามคำสั่งและข้อตกลง

๕. การแสดงออกและความสนุกสนาน

๔. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ความหมาย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการฟัง การพูด การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล และปฏิบัติการทดลองโดยการฝึกปฏิบัติร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาการเรียนรู้ตาม กระบวนการจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเอง

จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดพื้นฐาน การมีสมาธิในการทำงาน

๒. เพื่อฝึกใช้ภาษาในการฟัง การพูด และการถ่ายทอดเรื่องราว

๓. เพื่อฝึกมรรยาทในการฟัง การพูด

๔. เพื่อฝึกความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลง

๕. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งแวดล้อมรอบตัว

๖. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

๗. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

๘. เพื่อฝึกการกล้าแสดงออก ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

นำเนื้อหาและรายการประสบการณ์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มาบูรณาการการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน โดยยึดขั้นตอนการเรียนรู้ประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวเด็ก เป็นแกนในการจัดหน่วยประสบการณ์

การจัดที่นั่ง

การจัดที่นั่งให้เด็กในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ส่วนมากจะให้เด็กนั่งเป็นรูปตัวยู U หรือ ครึ่งวงกลม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

๑. เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นเนื่องจากได้นั่งใกล้ชิดครู

๒. เด็กไม่บังกัน ครูและเด็กเห็นหน้ากันทุกคน ช่วยให้เกิดความสนใจและปฏิบัติกิจกรรมได้นาน

๓. เด็กมองเห็นสื่อและครูได้ทั่วถึง ถ้าเด็กนั่งกับพื้น ครูก็ควรนั่งกับพื้น หากให้เด็กนั่งบนเก้าอี้ ครูก็ควรนั่งบนเก้าอี้ด้วย ทั้ง ๒ วิธีนี้ มีข้อดีข้อเสียต่างกัน ดังนี้

- การนั่งกับพื้นเด็กจะมีสมาธิสั้น บางครั้งเด็กอาจนอนกลิ้งเกลือกไม่ค่อยอยู่นิ่ง แต่เคลื่อนย้ายในการทำกิจกรรมสะดวก
- การนั่งบนเก้าอี้ เด็กจะมีระเบียบและสะดวกในการควบคุม แต่การเคลื่อนย้ายในการทำกิจกรรมไม่ค่อยสะดวก จึงควรปรับตามความเหมาะสม

แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

การดำเนินกิจกรรม ควรใช้เวลา ๑๕-๒๐ นาที ถ้านานเกินไปหรือกิจกรรมไม่น่าสนใจ เด็กเบื่อทำให้ไม่อยู่นิ่ง มีวิธีดำเนินกิจกรรม ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ท่าใบ้ ฯลฯ จะใช้เวลาสั้น ๆ

๒. ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น

๒.๑ การสนทนา การอภิปราย เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างเด็กกับผู้สอน หรือเด็กกับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ด้านการพูดและการฟัง ผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กซักถาม โดยใช้คำถามกระตุ้นหรือเล่าประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นำเสนอปัญหาที่ท้าทายความคิด การยกตัวอย่าง การใช้สื่อประกอบการสนทนาหรือการอภิปรายควรใช้สื่อของจริง ของจำลอง รูปภาพ หรือสถานการณ์จำลอง ฯลฯ

๒.๒ การเล่านิทานหรือการอ่านนิทาน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเล่าหรืออ่านเรื่องราวจากนิทาน โดยการใช้น้ำเสียงประกอบการเล่า แตกต่างตามบุคลิกของตัวละคร ผู้สอนควรเลือกสาระของนิทานให้เหมาะสมกับวัย สื่อที่ใช้ประกอบการเล่าอาจเป็นหนังสือนิทาน หนังสือภาพ แผ่นภาพ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หรือ

การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง ผู้สอนควรใช้คำถามเพื่อทบทวนเรื่องราว หรือกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น นิทานเรื่องนี้ มีตัวละครอะไรบ้าง เหตุการณ์ในเรื่องเกิดที่ไหน เวลาใด หรือลำดับเหตุการณ์ในนิทาน เรื่องนี้มีปัญหาอะไรบ้าง เด็ก ๆ ชอบตัวละครใดในนิทานเรื่องนี้มากที่สุดเพราะเหตุใด

๒.๓ การสาธิต เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ และเด็กได้อภิปรายและร่วมกันสรุปการเรียนรู้ การสาธิตในบางครั้งอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เช่น การเพาะพืชการเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

๒.๔ การทดลอง / ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง การคิดแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะภาษา ส่งเสริมให้เด็กสืบค้นคำตอบด้วยตนเองผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างง่าย สรุปผลการทดลอง อภิปรายผลการทดลองและสรุปการเรียนรู้โดยกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ เช่น การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช การสังเกตการณ์ไหลของน้ำ

๒.๕ การประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทดลอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดสอบและปฏิบัติการด้วยตนเอง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผัก เนื้อสัตว์ ผลไม้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น นึ่ง ต้ม ผัดทอด หรือการรับประทานสด เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหาร การรับรู้รสชาติและกลิ่นของอาหารด้วยการใช้ประสาทสัมผัสและการทำงานร่วมกัน เช่น การทำอาหารจากไข่

๒.๖ การเพาะปลูก เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้การบูรณาการ จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ ทำความเข้าใจสิ่งมีชีวิตในโลก และช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยการสังเกต เปรียบเทียบ และการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒.๗ การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่ให้เด็กได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงนอกห้องเรียน จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุด สวนสมุนไพร วัด ไปรษณีย์ พิพิธภัณฑ์ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์โดยเด็กและผู้สอนร่วมกันวางแผน ศึกษา สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ การเดินทาง และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษานอกสถานที่

๒.๘ การเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กสมมติตนเองเป็นตัวละคร และแสดงบทบาทต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ความรู้สึกของเด็กในการแสดง เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราว ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ

๒.๙ การแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องราว การเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวจากนิทาน การใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวละคร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตัวละครที่เด็กสวมบทบาท สื่อที่ใช้ เช่น ชุดการแสดงที่สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ บทสนทนาที่เด็กใช้ฝึกสนทนาประกอบการแสดง

๒.๑๐ การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนด เพื่อให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา เช่น น้ำท่วม โรคระบาด พบคนแปลกหน้า

๓. ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนไปทั้งหมด ให้เด็กได้เข้าใจดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเนื้อหาสำคัญที่ได้เรียน

การใช้คำถามระหว่างจัดกิจกรรม

ขณะทำกิจกรรมครูควรใช้คำถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระทางความคิด มีจินตนาการ กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก โดยไม่ต้องคำนึงถึงคำตอบว่าจะต้องเป็นคำตอบที่เป็นจริงเสมอไป และควรเป็นคำถามที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นทางธรรมชาติตามวัย เช่น

- ถ้าโลกนี้ไม่มีต้นไม้จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
- ทำไมเราต้องปิดน้ำทุกครั้งหลังเลิกใช้
- เด็ก ๆ ชอบกินผักชนิดไหนบ้าง เพราะอะไร
- เด็ก ๆ คิดว่าจะนำขวดน้ำที่ไม่ใช้แล้วมาทำเป็นอะไรได้บ้าง

ฯลฯ

สื่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์

๑. สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัว และสื่อจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ใบไม้ เปลือกหอย เสื้อผ้า

๒. สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ต้นไม้ ตุ๊กตาสัตว์

๓. สื่อประเภทภาพ เช่น ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือภาพ

๔. สื่อเทคโนโลยี เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง โทรศัพท์ แม่เหล็ก แว่นขยาย เครื่องชั่ง กล้องถ่ายรูปดิจิตอล

๕. สื่อแหล่งเรียนรู้ ภายในและภายนอกสถานที่ เช่น แปลงเกษตร สวนผัก สมุนไพร ร้านค้า สวนสัตว์ แหล่งประกอบการในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรยึดหลักการจัดกิจกรรมที่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด

๒. ผู้สอนควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็ก และให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดแสดงความคิดเห็น ฝึกตั้งคำถาม

๓. เชิญวิทยากร เช่น พ่อแม่ ตำรวจ หมอ ฯลฯ มาให้ความรู้แทนผู้สอน เพื่อช่วยให้เด็กสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น

๔. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิดที่ชวนให้เด็กคิด หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีคำตอบที่ “ใช่” “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือก และผู้สอนควรให้เวลาเด็กคิดคำตอบ

๕. ระยะเวลาที่จัดกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร ปลูกพืช อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้

ประเมินผล

สังเกต ๑. การตอบคำถาม สนทนา ซักถาม แสดงความคิดเห็น

๒. การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์

๓. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

๔. การกล้าแสดงออก

๕. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ความหมาย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ตามความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ

จุดประสงค์

๑.เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กัน

๒. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ชื่นชมในสิ่งที่สวยงาม

๓. เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๔. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกและมีความมั่นใจในตนเอง

๕. เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม

๖. เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา อธิบายผลงานของตนได้

๗. เพื่อฝึกทักษะการสังเกต การคิดและการแก้ปัญหา

๘. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

๑. การวาดภาพและระบายสี เช่น การวาดภาพด้วยสีเทียน สีไม้ สีน้ำ

๒. การเล่นกับสีน้ำ เช่น การเป่าสี การหยดสี การพับสี การเทสี การพิมพ์ภาพ การละเลงสีด้วยนิ้วมือ

๓. การปั้น เช่น การปั้นดินเหนียว การปั้นแป้งปั้น การปั้นดินน้ำมัน การปั้นแป้งขนมปัง

๔. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น การพับใบตอง การฉีกกระดาษเส้น การตัดภาพต่าง ๆ การปะติดวัสดุ

๕. การประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ

๖. การร้อย เช่น การร้อยลูกปัด การร้อยหลอดกาแฟ เป็นต้น

๗. การสาน เช่น การสานกระดาษ การสานใบตอง การสานใบมะพร้าว

แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๑. เตรียมจัดโต๊ะและอุปกรณ์ให้พร้อมและเพียงพอก่อนทำกิจกรรม วันละ ๓-๕ กิจกรรม เพื่อให้เด็กมีอิสระในการ เลือกทำกิจกรรมที่สนใจ อย่างน้อย ๒ กิจกรรม

๒. ควรสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กมีวินัยในการอยู่ร่วมกัน

๓. การเปลี่ยนและหมุนเวียนทำกิจกรรม ต้องสร้างข้อตกลงกับเด็กให้ชัดเจน เช่น หากกิจกรรมใดมีเพื่อนครบจำนวนที่กำหนดแล้ว ให้คอย จนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้ทำกิจกรรมอื่นก่อน

๔. กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่ หรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ใหม่ ผู้สอนต้องอธิบายวิธีการทำ วิธีการใช้ วิธีการทำความสะอาด และการเก็บของเข้าที่

๕. เมื่อทำงานเสร็จหรือหมดเวลา ควรเตือนให้เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เข้าที่ และช่วยกันดูแลห้องให้สะอาด

สื่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๑. การวาดภาพและระบายสี

- สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
- พู่กันขนาดใหญ่ เบอร์ ๑๒ , ๑๔ , ๑๘
- กระดาษ
- ผ้ากันเปื้อน / เสื้อคลุม (กิจกรรมสีน้ำ)

๒. การเล่นกับสีน้ำ

- การเป่าสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ
- การหยดสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ พู่กัน
- การพับสี มีกระดาษ สีน้ำ พู่กัน
- การเทสี มีกระดาษ สีน้ำ
- การละเลงสีด้วยนิ้วมือ
- การพิมพ์ภาพ ได้แก่ - แม่พิมพ์ต่าง ๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย
  - แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ เช่น เชือก เส้นด้าย
- กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ หรือสีน้ำ หรือสีฝุ่น

๓. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่าง ๆ ไม้นวดแป้ง

๔. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็กปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ

๕. การประดิษฐ์ เช่น เศษวัสดุต่าง ๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม กาว กรรไกรปลายมน สี ผ้าเช็ดมือ

๖. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ

๗. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว

หมายเหตุ สื่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ ที่หาได้ เช่น ก้านกล้วย เปลือกหอย ซางข้าวโพด ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

๑. สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่น แจ่มใส แต่ควรมีระเบียบวินัย

๒. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ พยายามหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก

๓. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบ พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้พู่กัน หรือกาวจะต้องปาดพู่กันหรือที่ทากาวกับปากภาชนะที่ใส่ เพื่อไม่ให้สีน้ำหรือกาวไหลหรือหยดเลอะเทอะ

๔. ให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทใดประเภทหนึ่งร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกการวางแผนและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕. แสดงความสนใจและชื่นชมผลงานของเด็กทุกคน และนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

๖. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมเดียวทุกครั้ง ควรชักชวนให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามที่แนะนำได้ควรให้แรงเสริมทางบวกทุกครั้ง

๗. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ให้เล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน/สิ่งที่ทำหรือภาพที่วาด โดยผู้สอนบันทึกคำพูดเรื่องราวที่เด็กเล่า และวันที่ที่เด็กทำ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและระดับพัฒนาการของเด็ก โดยผู้สอนเขียนด้วยตัวบรรจงและให้เด็กเห็นลีลามือในการเขียนที่ถูกต้อง และคุ้นเคยกับตัวหนังสือ

๘. เก็บผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก และเมื่อถึงวันสุดสัปดาห์หรือสองสัปดาห์หรือสิ้นเดือน ผู้สอนให้ผลงานกระดาษไปให้พ่อแม่ผู้ปกครองดูบ้าง เพื่อทราบพัฒนาการของเด็ก ส่วนผลงานอื่น ๆ เช่น การประดิษฐ์เศษวัสดุ การร้อย อาจให้เด็ก นำกลับในวันที่ทำได้

ประเมินผล

สังเกต ๑. การควบคุมกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ และประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

๒. ความแปลกใหม่กว่าเดิมของผลงาน ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น

๓. ผลงานของเด็กเหมาะสมกับวัยหรือไม่

๔. ความมั่นใจในตนเอง และความมีคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบ การแบ่งปัน การรอคอย เป็นต้น

๕. การใช้ภาษา/การสื่อสารเพื่ออธิบายผลงาน

๖. กิจกรรมการเล่นตามมุม / กิจกรรมเสรี

ความหมาย

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น/มุมประสบการณ์ ซึ่งพื้นที่หรือมุมต่างๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย

อนึ่ง การเล่นตามมุมอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ

จุดประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีวินัยเชิงบวก รู้จักการรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและให้อภัย

๒. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา คือ การฟัง การพูด

๓. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และสิ่งแวดล้อม

๔. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจ การสังเกต และการทดลอง

๕. เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับวัย

๖. เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกคิด วางแผน และตัดสินในการทำกิจกรรม

๗. เพื่อส่งเสริมให้มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

๘. เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

ขอบข่าย / เนื้อหา / กิจกรรม

๑. การจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมในช่วงเวลาเดียวกัน

๒. มุมบทบาทสมมติ จัดให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ชอบ เช่น บทบาทของแต่ละอาชีพ หรือแต่ละหน้าที่ที่เด็ก ๆ เลียนแบบอย่างอิสระ

๓. มุมบล็อก เป็นมุมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ผ่านการสร้าง เด็กเข้าเล่นได้ประมาณ ๓ - ๕ คน

๔. มุมหนังสือ เป็นมุมที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา จากการฟัง การพูด การอ่าน การเล่าเรื่อง หรือการยืม-คืนหนังสือ ควรห่างจากมุมบล็อก เพระมุมหนังสือเป็นที่ต้องการความสงบเงียบ

๕. มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นมุมที่เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ผ่านการเล่นทดลองอย่างง่าย ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต เปรียบเทียบ จัดจำแนก จัดหมวดหมู่

๖. มุมเครื่องเล่นสัมผัส เป็นมุมที่เด็กจะได้ฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การสร้างสรรค์ เช่น การร้อย การสาน การต่อเข้า การถอดออก

แนวการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม

๑. แนะนำมุมเล่นใหม่ เสนอแนะวิธีใช้ การเล่นของเล่นบางชนิด

๒. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่น

๓. เปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผน ตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระ เลือกทำกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

๔. ขณะเด็กเล่น / ทำงาน ผู้สอนอาจชี้แนะ หรือมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กได้

๕. เด็กต้องการความช่วยเหลือและคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็ก พร้อมทั้งจดบันทึกพฤติกรรมที่น่าสนใจ

๖. เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่น ประมาณ ๓-๕ นาที

๗. ให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

สื่อกิจกรรมการเล่นตามมุม

๑. มุมบทบาทสมมติ อาจจัดเป็นมุมเล่นต่าง ๆ เช่น

๑.๑ มุมบ้าน

๑) ของเล่นจำลองเครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เตา กระทะ กาน้ำ เขียง มีดพลาสติก หม้อ จาน ช้อน ฯลฯ

๒) เครื่องเล่นตุ๊กตา เช่น เสื้อผ้าตุ๊กตา เตียง เปลเด็ก ตุ๊กตา

๓) เครื่องแต่งบ้านจำลอง เช่น ชุดรับแขก โต๊ะเครื่องแป้ง หวี ตลับแป้ง กระจกขนาดเห็นเต็มตัว

๔) เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่าง ๆ เช่นชุดเครื่องแบบทหาร ตำรวจ ชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ รองเท้า กระเป๋าถือที่ไม่ใช้แล้ว

๕) โทรศัพท์ เตารีดจำลอง ที่รีดผ้าจำลอง

๑.๒ มุมหมอ

๑) เครื่องเล่นจำลองแบบเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์การรักษาผู้ป่วย เช่น หูฟัง เสื้อคลุมหมอ

๒) อุปกรณ์สำหรับเลียบแบบการบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เช่น กระดาษ ดินสอ ฯลฯ

๓) เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง

๑.๓ มุมร้านค้า

๑) กล่องและขวดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว

๒) ผลไม้ ผักจำลอง

๓) อุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น เครื่องคิดเลข ลูกคิด ธนบัตรจำลอง ฯลฯ

๔) ป้ายชื่อร้าน

๕) ป้ายชื่อผลไม้ ผักจำลอง

๒. มุมบล็อก

๒.๑ ไม้บล็อกหรือแท่งไม้ที่มีขนาดและรูปทรงต่าง ๆ กัน เช่น บล็อกตัน บล็อกโต๊ะ จำนวนตั้งแต่ ๕๐ ชิ้นขึ้นไป

๒.๒ ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟ คน สัตว์ ต้นไม้

๒.๓ ภาพถ่ายต่าง ๆ

๒.๔ ที่จัดเก็บไม้บล็อกหรือแท่งไม้ อาจเป็นชั้นลังไม้หรือพลาสติก แยกตามรูปทรง ขนาด

๓. มุมหนังสือ

๓.๑ หนังสือภาพนิทาน หนังสือภาพที่มีคำและประโยคสั้น ๆ พร้อมภาพ

๓.๒ ชั้นหรือที่วางหนังสือ

๓.๓ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน

๓.๔ สมุดเซ็นยืมหนังสือกลับบ้าน

๓.๕ อุปกรณ์สำหรับการเขียน

๓.๖ อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องเสียง ซีดีนิทานพร้อมหนังสือนิทาน และหูฟัง

๔. มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา

๔.๑ วัสดุต่าง ๆ จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชต่าง ๆ เปลือกหอย ดิน หิน แร่

๔.๒ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสำรวจ สังเกต ทดลอง เช่น แว่นขยาย แม่เหล็ก เข็มทิศ เครื่องชั่ง

ข้อเสนอแนะ

๑. ขณะเด็กเล่น ผู้สอนต้องสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่ามีมุมที่เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเล่น ควรเปลี่ยนหรือจัดสื่อในมุมเล่นใหม่ เช่น มุมบ้าน อาจดัดแปลงหรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุมร้านค้า มุมเสริมสวย มุมหมอ ฯลฯ

๒. หากมุมใดมีจำนวนเด็กต้องการเล่นมาก ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหา สร้างข้อตกลงร่วมกัน หรือชักชวนเลือกเล่นมุมใหม่

๓. หากเด็กเลือกมุมเล่นมุมเดียวเป็นระยะเวลานาน ควรชักชวนให้เด็กเลือกมุมอื่น ๆ เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอื่น ๆ

๔. ควรมีการทำความสะอาดสื่อหรือเครื่องเล่น และสับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมสื่อเป็นระยะ ๆ โดยคำนึงถึงลำดับขั้นการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เก็บหนังสือนิทานบางเล่มที่เด็กหมดความสนใจ และแนะนำหนังสือนิทานใหม่มาวางแทน

ประเมินผล

สังเกต ๑. การปรับตัวในการเล่นร่วมกันกับเพื่อน

๒. ช่วงระยะความสนใจในการเล่น

๓. การแสดงออกในขณะเล่นรวมทั้งการใช้ภาษาสื่อสารกับเพื่อน

๔. การจัดเก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่น

๗. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ความหมาย

เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ออกไปนอกห้องเรียน ไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้งและในร่ม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ให้สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว
๒. เพื่อส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
๓. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด
๔. เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
๕. เพื่อเรียนรู้การระมัดระวังรักษาความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น
๖. เพื่อฝึกการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา
๗. เพื่อส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัว
๘. เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก ฯลฯ

ขอบข่าย / เนื้อหา / กิจกรรม

๑. เครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

๑. เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เช่น ตาข่ายสำหรับปีน ต้นไม้แห้งวางนอน
๒. เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก ไม้กระดก
๓. เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น
๔. ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก
๕. ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว
๖. เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

๒. บ่อทราย

ทรายเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบเล่น ทรายที่นำมาให้เด็กเล่นควรเป็นทรายละเอียด ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้ และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย พิมพ์ขนม ที่ตักทราย

ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคา ทำขอบกั้น เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจ พรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลี้ยงลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

๓. ที่เล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็กแล้ว ยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะ การสังเกต จำแนก เปรียบเทียบปริมาตร อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเสื้อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

๔. เกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่งู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นครูอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ **ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและ ไม่เน้นการแข่งขันแพ้ชนะมาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้** เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

แนวการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

๑. เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลง

๒. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นให้พร้อม การติดตั้งเครื่องเล่น ควรติดตั้งบนพื้นสนามหญ้าเพื่อความปลอดภัย และควรติดตั้งให้ห่างกันพอสมควร เมื่อเกิดการพลัดตกหกล้มจะได้ไม่ฟาดถูกคนอื่น หรือเครื่องเล่นอื่น

๓. สาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนามบางชนิด

๔. ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจ

๕. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย (ไม่ควรจัดกิจกรรมพลศึกษา) เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบ้านตุ๊กตา เล่นในมุมช่างไม้ เล่นบล็อกกลวง เครื่องเล่นสนาม เกมการละเล่น เล่นอุปกรณ์กีฬาสำหรับเด็ก เล่นเครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เล่นของเล่นพื้นบ้าน (เดินกะลา ฯลฯ)

๖. ขณะเด็กเล่นครูต้องคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่น การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนของเด็ก

๗. เมื่อหมดเวลาควรให้เด็กเก็บของใช้หรือของเล่นให้เรียบร้อย

๘. ให้เด็กทำความสะอาดร่างกายและดูแลเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยหลังเล่น

สื่อกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

๑. เครื่องเล่นสนาม เช่น เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน

๒. ที่เล่นทราย มีทรายละเอียด เครื่องเล่นทราย เครื่องตวง

๓. ที่เล่นน้ำ มีภาชนะใส่น้ำ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงที่เด็กจะยืนได้พอดี เสื้อคลุม อุปกรณ์เล่นน้ำ เช่น ถ้วยตวง ขวดพลาสติกใส ขนาดต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

๑. หมั่นสำรวจเครื่องเล่นทุกชิ้นให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและใช้การได้ดีอยู่เสมอก่อนเด็กเล่น เพื่อมิให้เป็นอันตราย

๒. ครูแนะนำวิธีการเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นบ่อทรายและการเล่นน้ำ ที่ถูกวิธีและปลอดภัยให้แก่เด็ก เช่น ในกรณีที่มีเครื่องเล่นสนามน้อย ต้องรู้จักการรอคอย การเล่นบ่อทราย ต้องไม่ใช้ทรายปาเล่น

๓. ให้โอกาสเด็กเลือกเล่นกลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน แต่ต้องดูแลให้เด็กอยู่ในสายตาตลอดเวลา เพื่อระมัดระวังความปลอดภัยในการเล่นหากพบว่าเด็กแสดงอาการเหนื่อย อ่อนล้า ควรให้เด็กหยุดพัก

๔. ไม่ควรนำกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กประถมศึกษามาใช้สอนกับเด็กระดับปฐมวัย เพราะยังไม่เหมาะสมกับวัย

๕. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ให้เด็กทำความสะอาดตัวเอง และอุปกรณ์ในการเล่นน้ำ เล่นทราย ช่วยกันเก็บวัสดุเครื่องใช้เข้าที่

๖. ควรให้เด็กได้พักผ่อนหรือนั่งพัก ไม่ควรให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันหรือดื่มนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน เกิดอาการจุกแน่นได้

ประเมินผล

สังเกต ๑. การออกกำลังกายของเด็ก

๒. ความพึงพอใจในขณะเล่นกลางแจ้ง

๓. การเล่นร่วมกับผู้อื่น

๘. กิจกรรมเกมการศึกษา

ความหมาย

เกมการศึกษา (Didactic Games) เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกตคิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ มีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ (เกมการศึกษา มีกฎและกติกาการเล่น เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เล่นเป็นผู้มีการสังเกต เกมการศึกษาต่างจากการเล่นอย่างอื่นตรงที่ แต่ละชุดจะมีวิธีเล่นโดยเฉพาะ)

จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกทักษะการสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบ
๒. เพื่อฝึกการแยกประเภท การจัดหมวดหมู่
๓. เพื่อส่งเสริมการคิดหาเหตุผล และตัดสินใจในการแก้ปัญหา
๔. เพื่อส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
๕. เพื่อฝึกให้รู้จักคุ้นเคยกับสัญลักษณ์คำและความหมาย
๖. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๗. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้

ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

๑. การจับคู่ เพื่อให้เด็กได้ฝึกสังเกตสิ่งที่เหมือนกันหรือต่างกันซึ่งอาจเป็นการเปรียบเทียบภาพต่าง ๆ แล้วจัดเป็นคู่ ๆ ตามจุดมุ่งหมายของเกมการศึกษาแต่ละชุด ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานที่เด็กจะนำไปใช้ประโยชน์เมื่อเริ่มเรียน อ่าน เขียน เช่น ให้เห็นความแตกต่างของตัวหนังสือที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ถ-ภ-ผ-พ-บ-ป ฯลฯ ต่อไปจำนวนคู่ของเกมชนิดนี้จะเป็นเท่าไรต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- หากจำนวนน้อยเกินไปจะไม่ท้าทายให้เด็กอยากเล่นเท่าที่ควร
- จำนวนจะต้องพอเหมาะกับวัยของเด็กโดยการพิจารณาช่วงการมองของเด็กว่าสามารถกวาดสายตามองทุกคู่ที่จัดเรียงไว้แล้ว โดยไม่ต้องชะเง้อดูหรือลุกขึ้นยืนดู เกมประเภทจับคู่นี้ สามารถแบ่งได้หลายชนิด คือ

๑.๑ เกมจับคู่ภาพที่เหมือนกันหรือจับคู่สิ่งของเดียวกัน เช่น

๑.๑.๑ จับคู่ภาพที่เหมือนกันทุกประการ เช่น

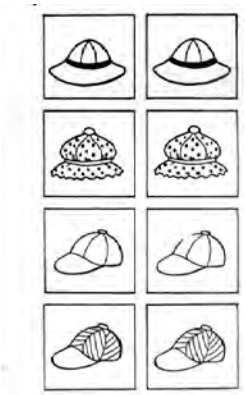

๑.๑.๒ จับคู่ภาพกับเงาของสิ่งเดียวกัน เช่น

๑.๑.๓ จับคู่ภาพกับโครงร่างของสิ่งเดียวกัน เช่น

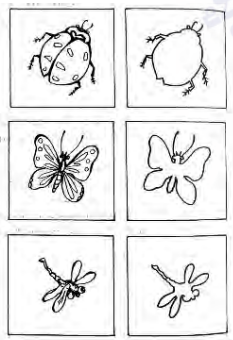

๑.๑.๔ จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก เช่น

โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑.๒ เกมจับคู่ภาพที่เป็นประเภทเดียวกัน เช่น

ไม้ขีด - ไฟแช็ค

เรือใบ - เรือแจว

เทียน - ไฟฟ้า

๑.๓ เกมจับคู่ภาพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น

สิ่งของที่ใช้คู่กัน

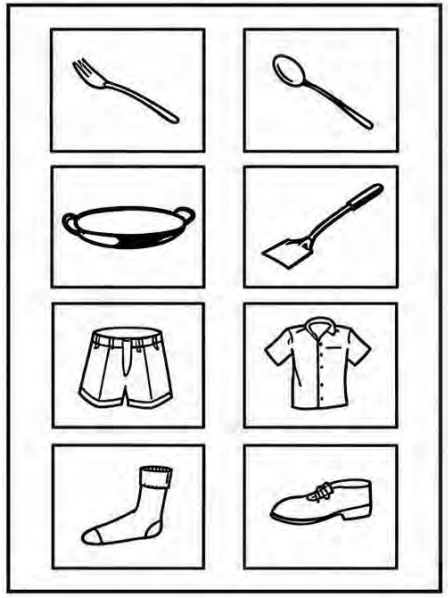

สัตว์ แม่-ลูก

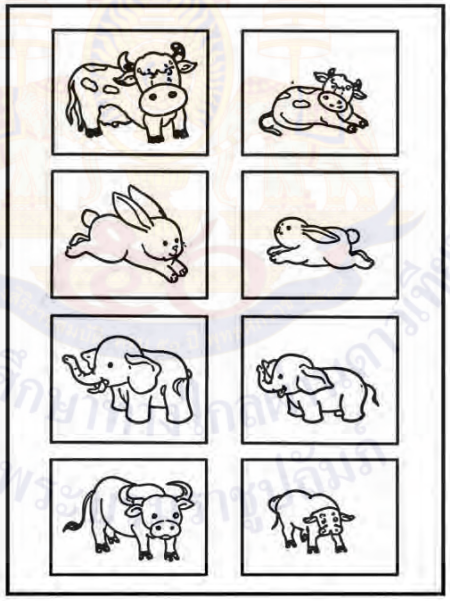

สัตว์ และอาหาร

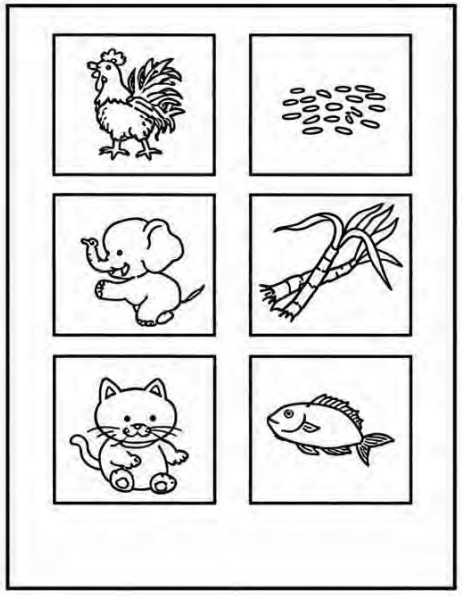

๑.๔ เกมจับคู่ภาพสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

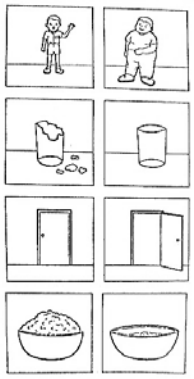

ตัวอย่างที่ ๒

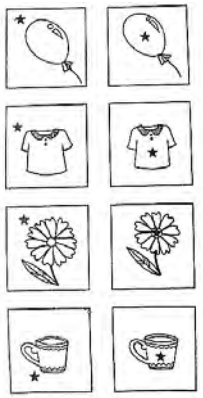

๑.๕ เกมจับคู่ภาพที่สมบูรณ์กับภาพที่แยกส่วน

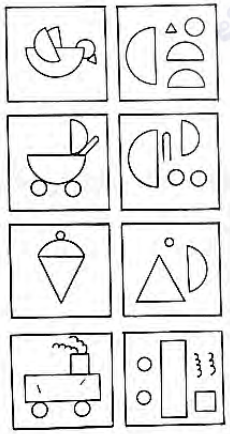

สำนักการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑.๖ เกมจับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป

ตัวอย่างที่ ๑

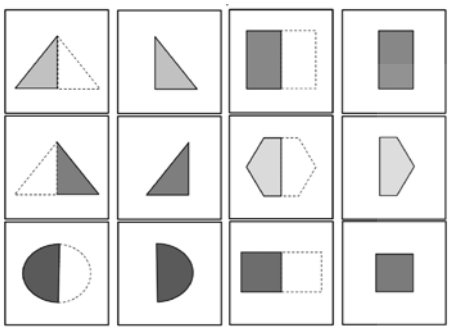

ตัวอย่างที่ ๒

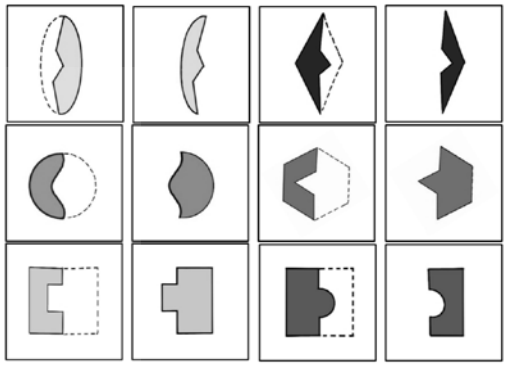

๑.๗ เกมจับคู่ภาพซ้อนกัน

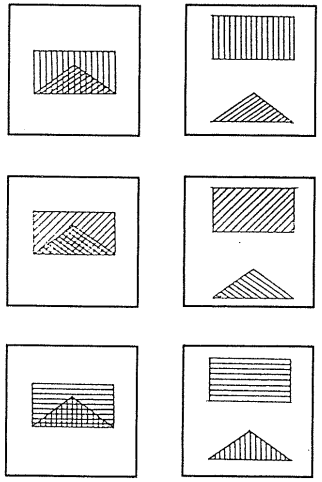

๑.๘ เกมจับคู่ภาพที่สมมาตรกัน

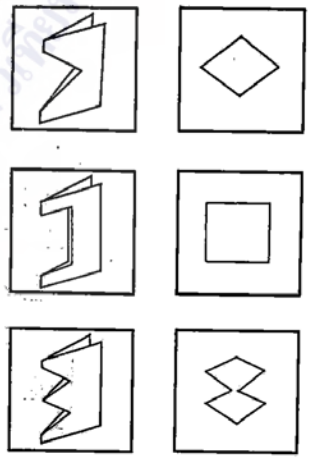

หมายเหตุ: ครูนำกระดาษมาตัดแบ่งครึ่งตามภาพและอธิบายเรื่องการเท่ากันของรูปเรขาที่ตัด แล้วให้เด็กจัดภาพสมมาตรกันมาวางเป็นคู่ ๆ

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑.๙ จับคู่อุปมา - อุปมัย

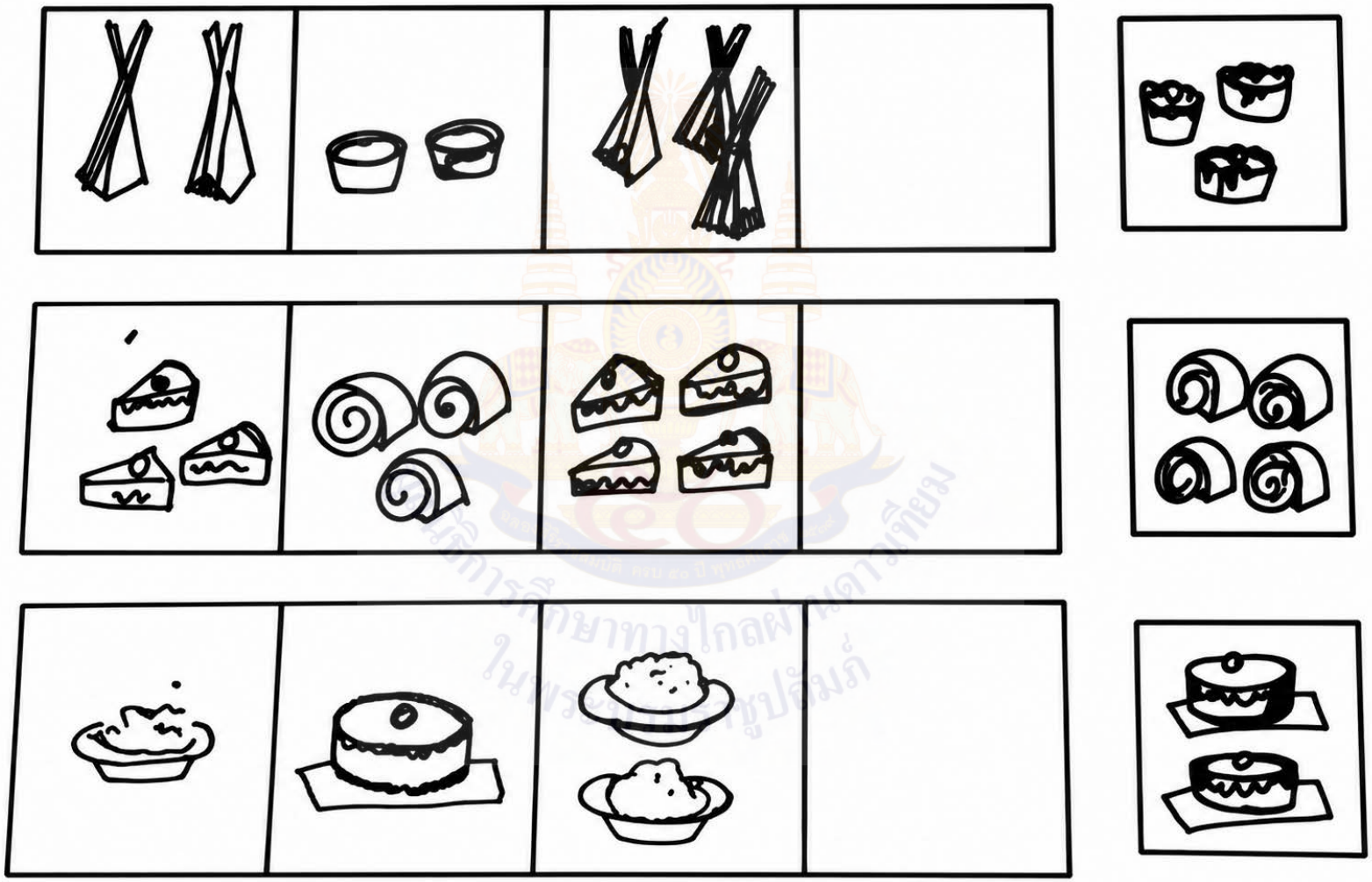

๑.๑๐ เกมจับคู่แบบอนุกรม

ตัวอย่างที่ ๑

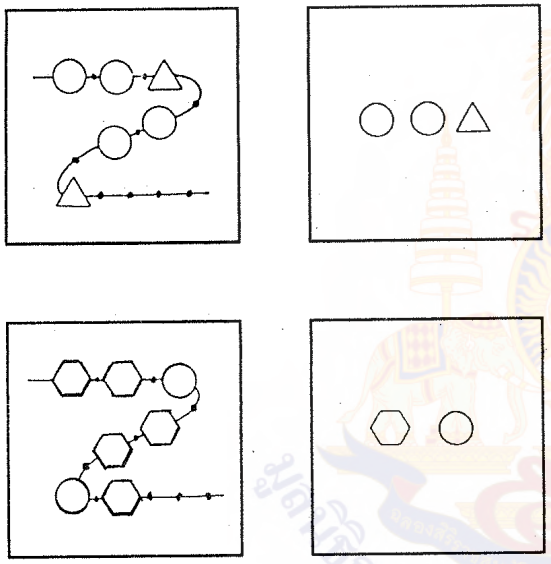

ตัวอย่างที่ ๒

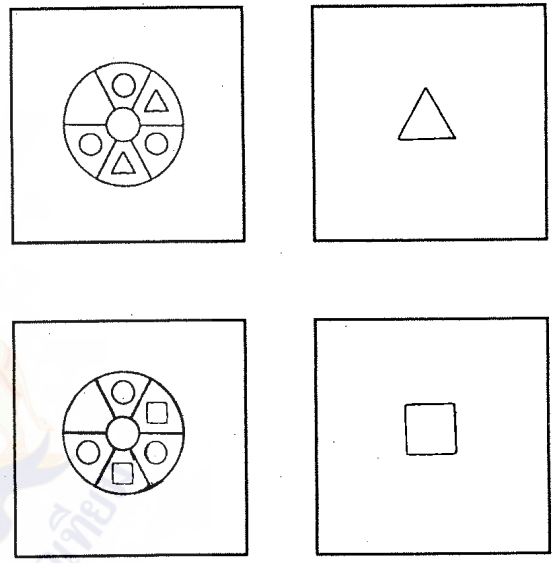

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

๒. การต่อภาพให้สมบูรณ์ / ภาพตัดต่อ เพื่อให้เด็กฝึกสังเกตรายละเอียดของภาพที่เหมือนกัน หรือต่างกันเกี่ยวกับสี รูปร่าง ขนาด ลวดลาย ฝึกประสาทสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา (ตัดจำนวนชิ้นให้เหมาะสมกับพัฒนาการ)

๓. การวางภาพต่อปลาย (โดมิโน) ได้แก่

๓.๑ เกมโดมิโนภาพเหมือน

หมายเลข ๑

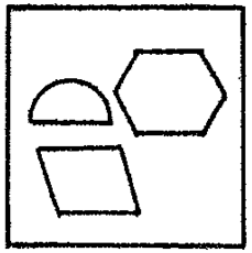

หมายเลข ๔

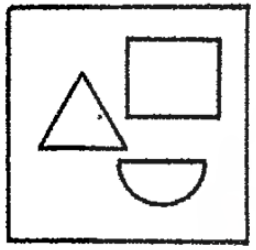

หมายเลข ๒

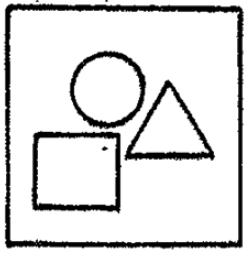

หมายเลข ๕

หมายเลข ๓

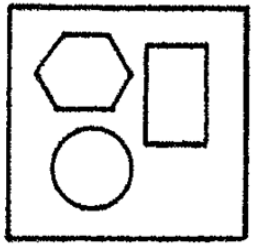

การผนึกภาพจะผนึกบนกระดาษขนาด ๔ × ๘ ซม. ตามที่ภาพกำหนดไว้

1/1	1/2	1/3	1/4	1/5
2/1	2/2	2/3	2/4	2/5
3/1	3/2	3/3	3/4	3/5
4/1	4/2	4/3	4/4	4/5
5/1	5/2	5/3	5/4	5/5

หมายเหตุ การผนึกภาพควรผนึกให้หันไปในทิศทางเดียวกัน

๓.๒ เกมโดมิโนภาพสัมพันธ์

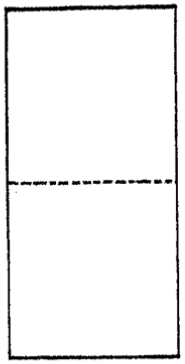

เตรียมกระดาษขนาด ๔ × ๘ ซม.

หมายเลข ๑

หมายเลข ๒

หมายเลข ๓

หมายเลข ๔

หมายเลข ๕

การผนึกภาพจะผนึกบนกระดาษขนาด
4 × ๘ ซม. ตามที่ภาพกำหนดไว้

1	13
1	7
2	1
2	12
3	14
3	8
4	2
4	3
5	8
5	1
6	9
6	5
6	3
7	12
7	8
8	9
9	10
9	4
10	2
10	13
11	4
11	6
11	10
12	11
13	12
13	14
14	5
14	7

หมายเหตุ การผนึกภาพควรผนึกให้หันไปในทิศทางเดียวกัน

หมายเลข ๖

หมายเลข ๗

หมายเลข ๘

หมายเลข ๙

หมายเลข ๑๐

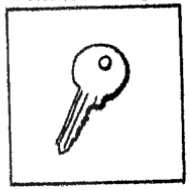

หมายเลข ๑๑

หมายเลข ๑๒

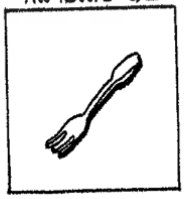

หมายเลข ๑๓

หมายเลข ๑๔

๓.๓ เกมโดมิโนผสม

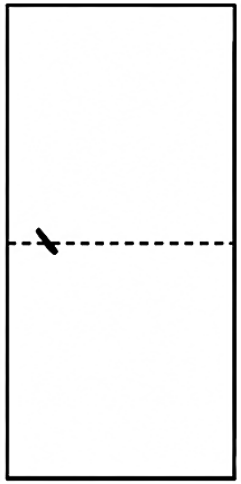

เตรียมกระดาษขนาด 4 × 8 ซม.
จำนวน 25 แผ่น

หมายเลข ๑

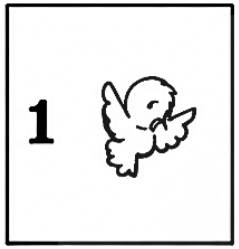

หมายเลข ๒

หมายเลข ๓

หมายเลข ๔

หมายเลข ๕

การผนึกภาพจะผนึกบนกระดาษขนาด
4 × 8 ซม. ตามที่ภาพกำหนดไว้

5	๑	4	๑	3	๑	2	๑	1	๑
1	๔	2	๔	3	๔	4	๔	0	
5	๒	4	๒	3	๒	2	๒	1	๒
1	๕	2	๕	3	๕	4	๕	0	
5	๓	4	๓	3	๓	2	๓	1	๓
1	๑	2	๑	3	๑	4	๑	0	
5	๔	4	๔	3	๔	2	๔	1	๔
1	๒	2	๒	3	๒	4	๒	0	
5	๕	4	๕	3	๕	2	๕	1	๕
1	๓	2	๓	3	๓	4	๓	0	

หมายเหตุ

การผนึกภาพควรผนึกให้หันไปในทิศทางเดียวกัน

๔. การเรียงลำดับ

๔.๑ เกมเรียงลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่อง เช่น กิจวัตรประจำวัน การเจริญเติบโตของต้นไม้ การเรียงลำดับสร้างบ้าน วงจรชีวิตสัตว์ เช่น ผีเสื้อ กบ ยุง ฯลฯ

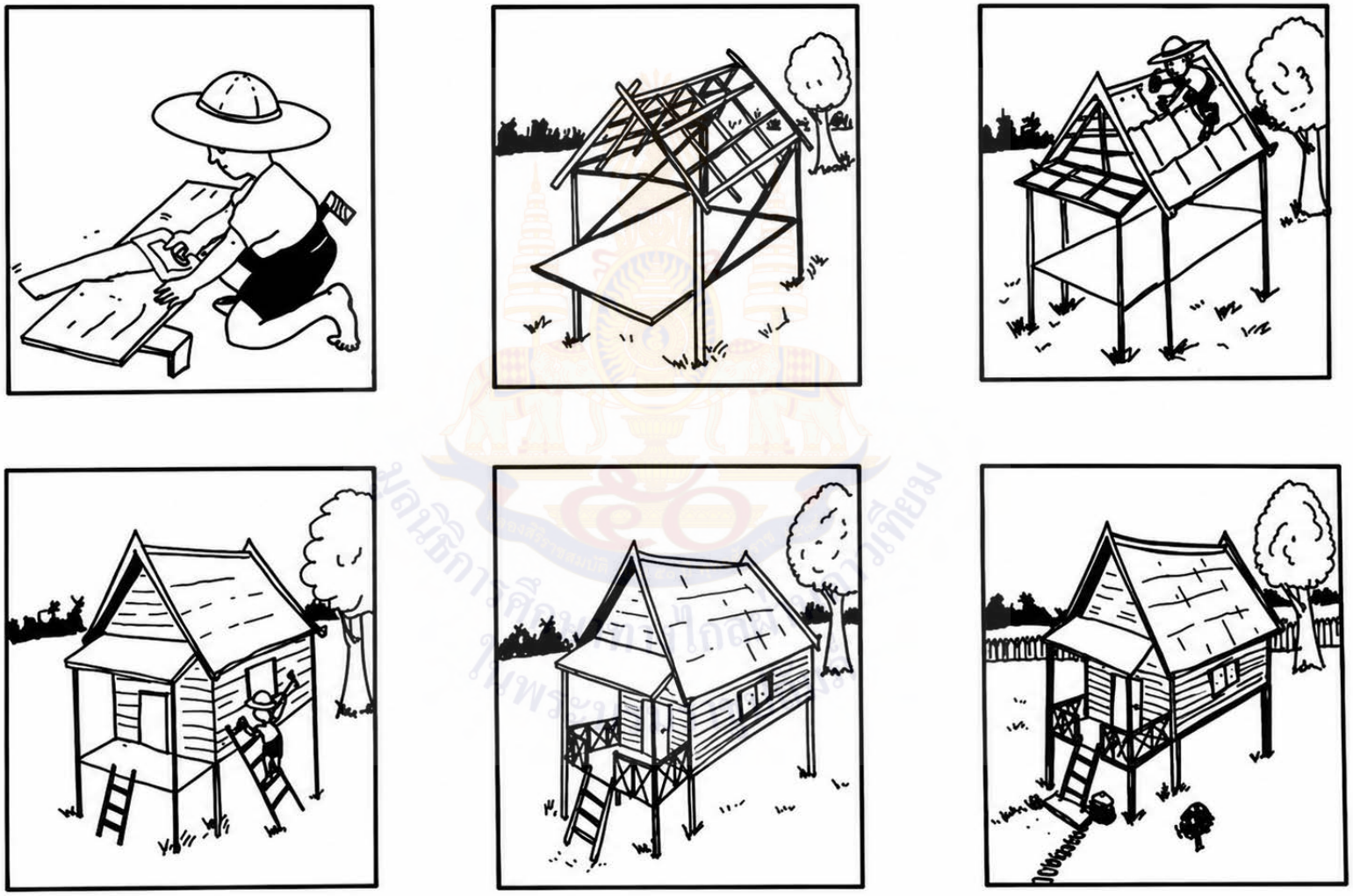

๔.๒ เกมเรียงลำดับตามขนาด ความยาว ปริมาณ ปริมาตร จำนวน เช่น ใหญ่-เล็ก สั้น-ยาว หนัก-เบา

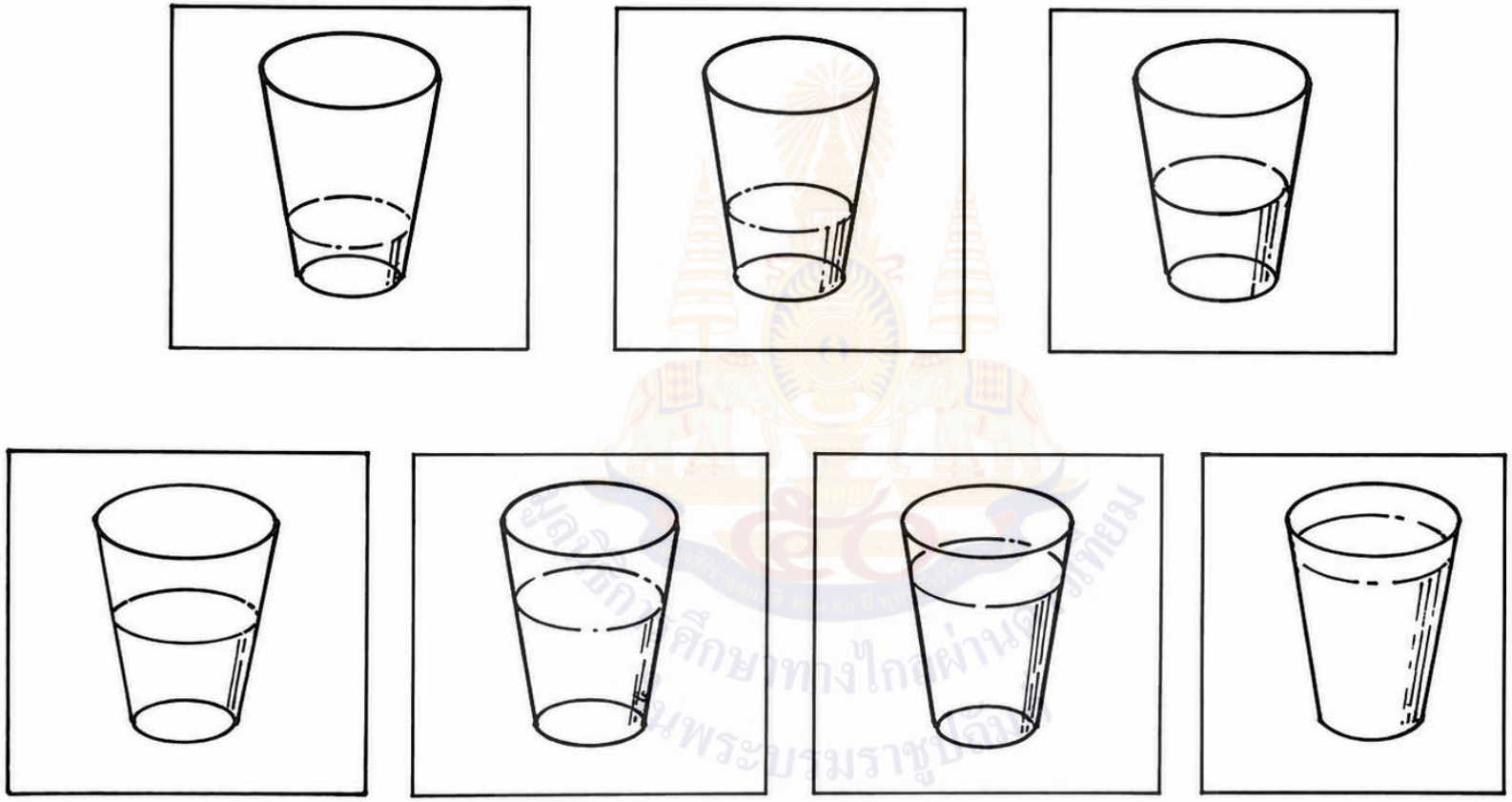

๕. การจัดหมวดหมู่

๕.๑ เกมจัดหมวดหมู่ตามสี รูปร่าง รูปทรง ขนาด ปริมาณ จำนวน ประเภท

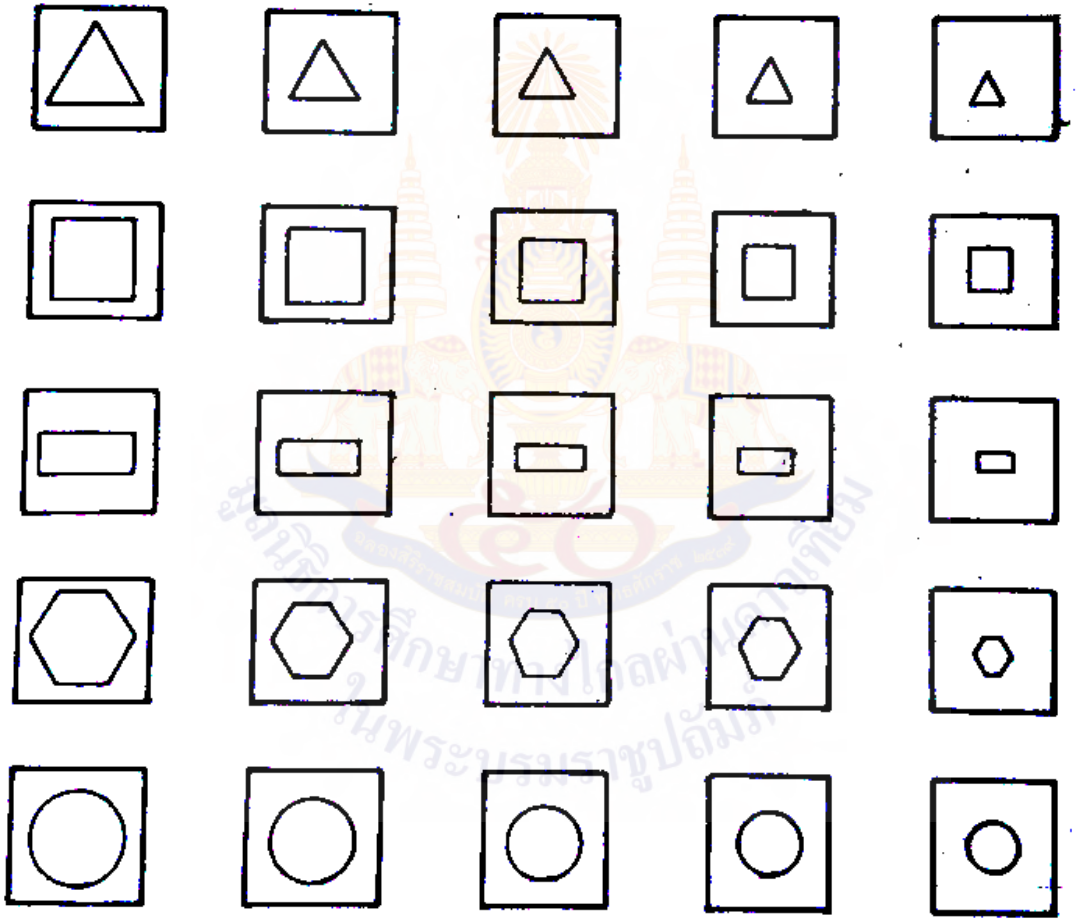

๕.๒ เกมจัดหมวดหมู่ตามรายละเอียดของภาพ เช่น

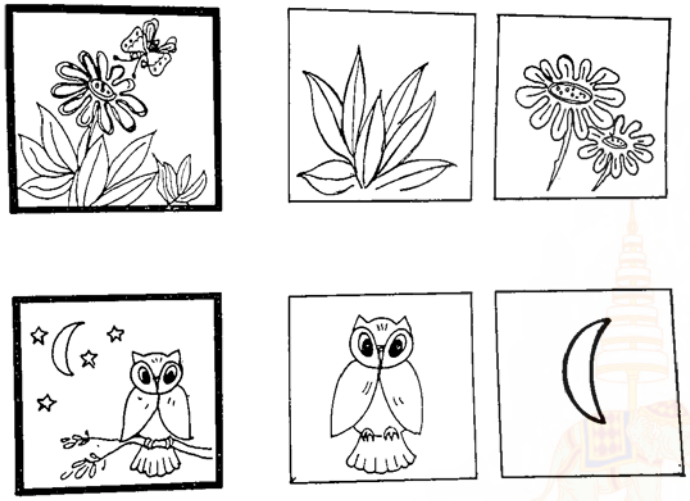

๕.๓ เกมจัดหมวดหมู่ภาพกับสัญลักษณ์

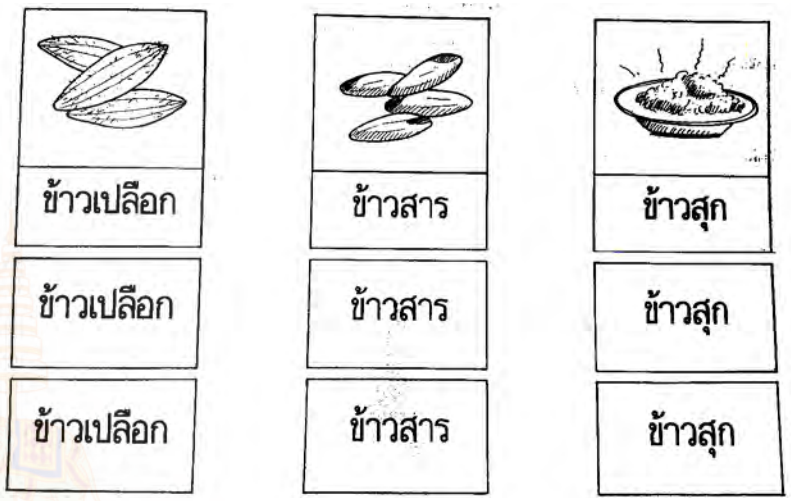

๕.๔ เกมจัดหมวดหมู่ภาพซ้อน

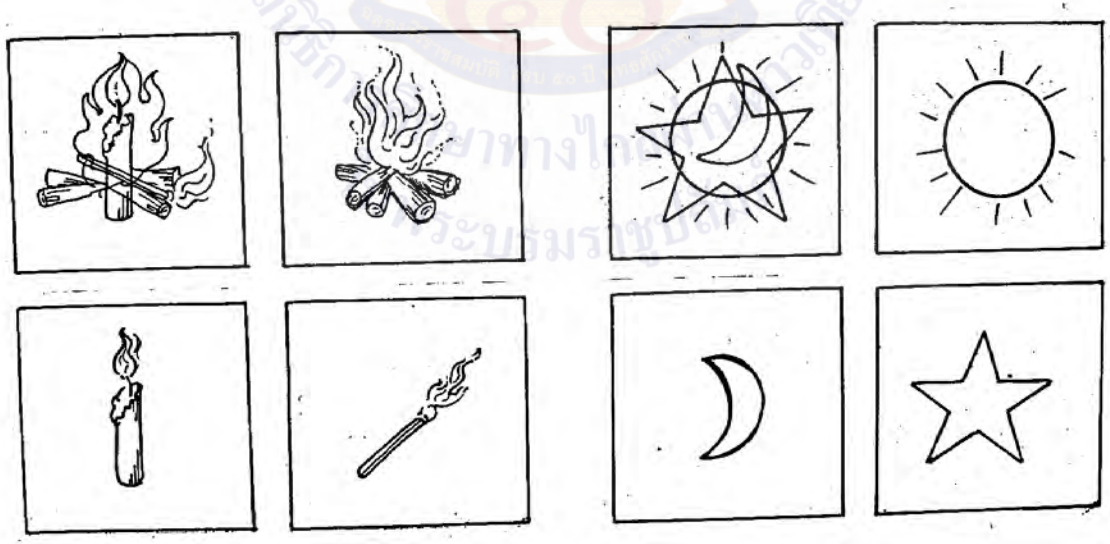

๖. การศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต)

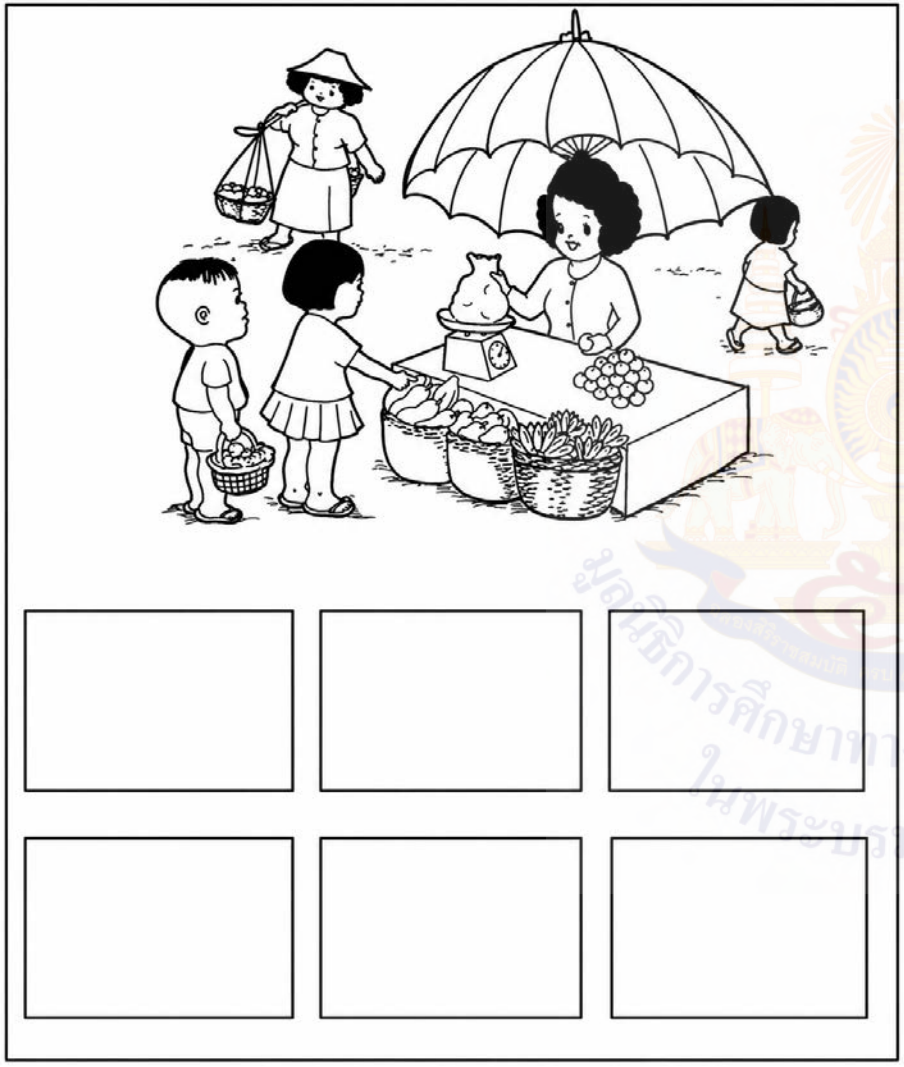

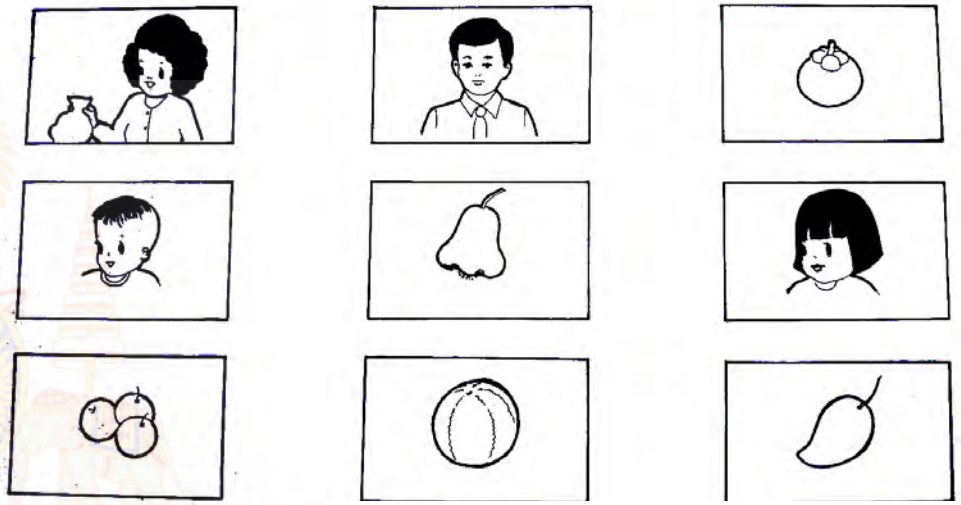

ห้องสมุดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

๗. การจับคู่แบบตารางสัมพันธ์

ภาพแผ่นหลัก (ตาราง)

ขนาด 25 × 25 ซม.

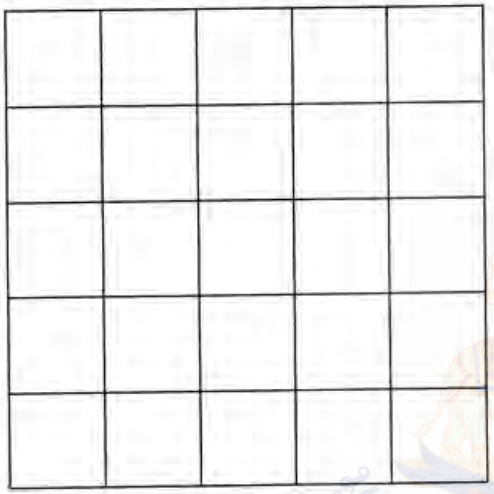

ภาพในแนวตั้งและแนวนอน

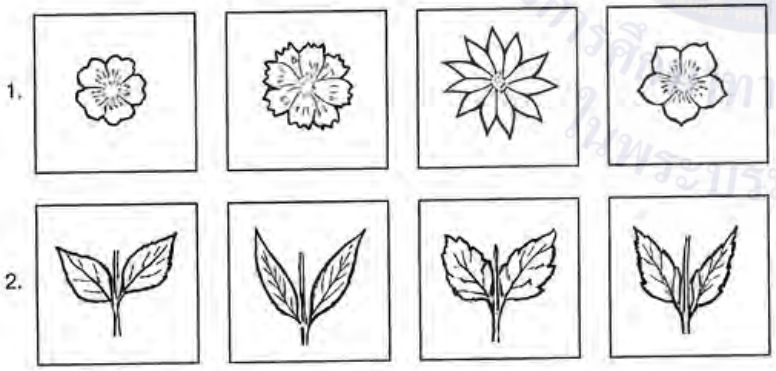

ตัวอย่างภาพเกมที่เล่นเสร็จแล้ว

(ภาพแนวนอน)

(ภาพแนวตั้ง)

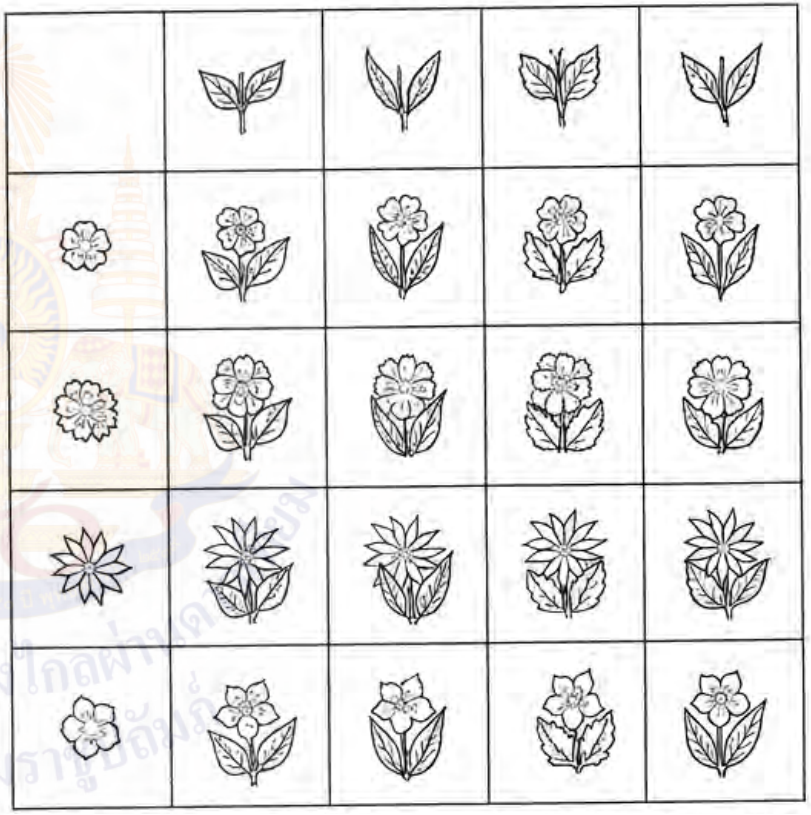

หมายเหตุ การวางแนวตั้งหรือแนวนอนในแผ่นหลัก (ตาราง) สามารถวางสลับกันได้ เช่นภาพแถวที่ 1 วางเป็นแนวตั้งให้วางภาพ แถวที่ 2 เป็นแนวนอน

๘. พื้นฐานการบวก

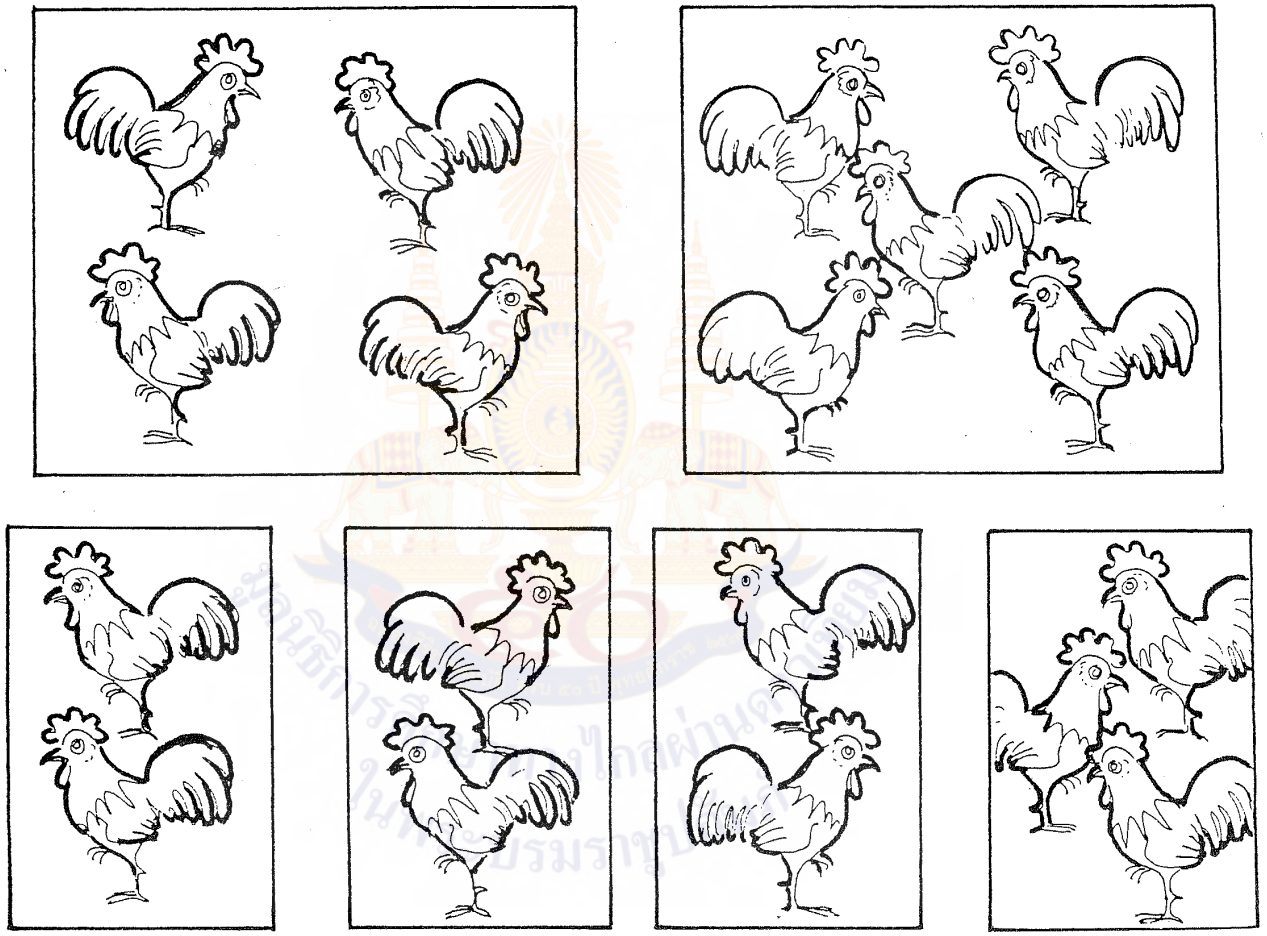

๙. การหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด

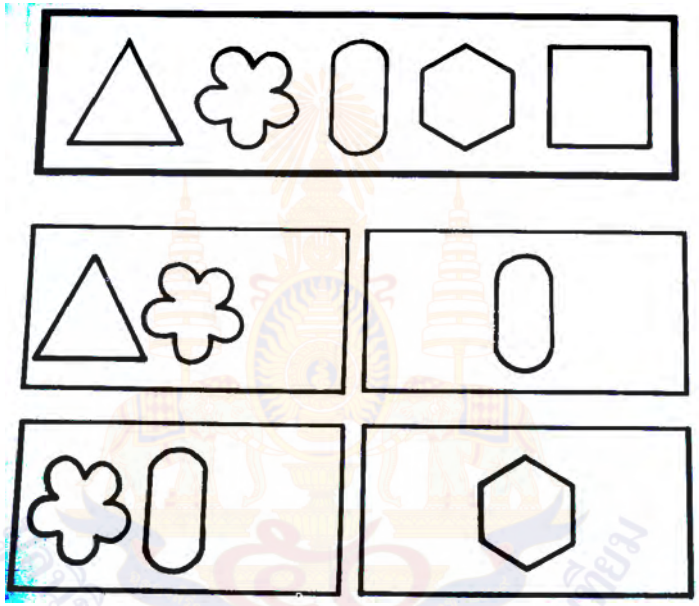

เกมการศึกษานอกจากจะช่วยให้ผู้เล่นมีความพร้อมที่จะเริ่มเรียนอ่านเขียนแล้ว ยังช่วยให้เป็นคนช่างสังเกตสามารถคิดและทำงานได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้สึกตัวว่าเป็นเรื่องยาก เด็กจะมีพัฒนาการทุกด้านเพิ่มขึ้นพร้อมกันทำให้มีความสุขกับการมาโรงเรียน

กิจกรรม

การสอนเกมการศึกษาแก่เด็กในชั้นเรียนย่อมมีหลายวิธีต่าง ๆ กัน สำหรับเด็กที่ไม่คุ้นเคยการเล่นเกมการศึกษามาก่อนย่อมต้องสอนแตกต่างจากเด็กที่เคยเล่นมาแล้ว และควรสอนจากเกมง่าย ๆ จำนวนน้อยชิ้น วิธีการเล่นไม่ยุ่งยากก่อนสอนเกมที่ยากขึ้นไป การสอนเกมการศึกษาอาจทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

แบบที่ ๑ การสอนเด็กทั้งชั้น สมมติเกมที่สอนเป็นเกมจับคู่ภาพเหมือน

วิธีการ

(๑) เด็กนั่งเป็นรูปตัวยูหรือครึ่งวงกลม ครูแจกชิ้นส่วนให้กับเด็กให้กระจายไป หากชิ้นส่วนไม่ครบคนก็อาจแจกให้เด็กรับผิดชอบ ๒-๓ คนต่อชิ้น

(๒) ครูชี้แจงให้ทราบว่าแต่ละภาพจะเหมือนกันเป็นคู่ ๆ

(๓) ครูเรียกให้เด็กคนที่ ๑ ชูภาพของตนเองให้เพื่อนดู แล้วถามว่าใครมีภาพเหมือนกันบ้าง คนที่มีภาพเหมือนจะนำภาพออกไปยืนข้างคนแรกแล้วชูคู่กันให้คนอื่นดู เมื่อทุกคนยอมรับว่าเหมือนกันแล้วให้นำภาพทั้งสองลงวางคู่กันโดยให้ขอบล่างเสมอกัน ครูเรียกเด็กคนถัดไปให้แสดงภาพแล้วดำเนินการต่อไปแบบเดียวกันต่อไปเรื่อย ๆ การวางภาพแต่ละคู่ควรแนะนำเด็กวางให้เป็นระเบียบ กล่าวคือหากจะวางตามแนวนอนก็ให้วางเป็นแนวนอนทั้งชุด หากจะวางแนวตั้งก็ให้เป็นแนวตั้งทั้งชุด ดังในภาพข้างล่าง

การเรียงตามแนวนอน

การเรียงตามแนวตั้ง

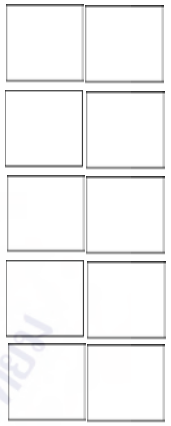

แบบที่ ๒ การสอนเด็กเป็นกลุ่ม ครูอาจวางชิ้นส่วนทั้งหมดไว้กลางวง และขออาสาสมัครเด็กออกมาหาภาพที่เหมือนกันเป็นคู่ ๆ เมื่อหาพบแล้วก็นำไปวางให้เป็นระเบียบดังที่กล่าวไว้ในแบบที่ ๑ เช่นกัน

หมายเหตุ นอกจาก ๒ แบบที่กล่าวมาแล้ว ครูอาจดัดแปลงสอนเป็นแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

การฝึกเล่นเกมชุดที่เด็กเคยเล่นมาแล้ว สำหรับเกมการศึกษาที่เด็กรู้วิธีเล่นมาแล้ว ควรจะได้จัดให้เด็กได้เล่นดังนี้

(๑) แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๔-๕ คน แล้ววางเกมให้เด็กกลุ่มละ ๑ ชุด เด็กอาจเล่นที่พื้นหรือบนโต๊ะก็ได้

(๒) กำหนดวิธีเล่นให้แก่เด็กว่าแต่ละคนจะต้องได้เล่นเกมการศึกษาที่มีทุกชุด ทั้งนี้เพื่อให้ได้ประสบการณ์อย่างครบถ้วน ส่วนวิธีการจะเป็นอย่างไร

ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละแห่งและเทคนิคของครูแต่ละคน ครูอาจจัดเกมการศึกษาไว้ประจำตามโต๊ะที่จัดไว้เป็นกลุ่ม ๆ แล้วให้เด็กหมุนเวียนเล่น หรืออาจจัดเด็กไว้ประจำตามโต๊ะแล้วหมุนเวียนเกมการศึกษาให้เด็กได้เล่นจนครบเช่นเดียวกัน

(๓) เมื่อเด็กเล่นเกมการศึกษาที่จัดไว้ให้เสร็จจะต้องฝึกเด็กให้เก็บเกมการศึกษาแต่ละชุดลงกล่อง และให้นำไปเก็บเข้าที่ ก่อนจะหยิบเกมการศึกษาอื่นมาเล่น

การจัดเตรียมเกมการศึกษา

๑. เกมการศึกษามีลักษณะเป็นภาพต้นแบบที่ครูผู้สอนสามารถนำไปถ่ายเอกสาร หรือสำเนาจากไฟล์นี้เมื่อนำไปผนึกกับกระดาษแข็งจะทำให้แข็งแรง ทนทาน ทั้งนี้ต้องระวังขอบของภาพไม่ให้คม จะเป็นอันตรายต่อเด็ก ถ้ามีเครื่องเคลือบพลาสติกควรเคลือบบัตรเกมการศึกษา เพื่อยืดอายุการใช้งาน

๒. การจัดเก็บเกมการศึกษาควรใส่กล่องและทำป้ายระบุว่าเป็นเกมการศึกษาประกอบแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยของหน่วยใด

๓. บัตรเกมการศึกษาประเภทเกมจับคู่ มีขนาด ๕.๕ เซนติเมตร x ๕.๕ เซนติเมตร

- ภาพตัดต่อ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ ๑ (๓ ขวบ) จะมีจำนวน ๒ - ๖ ชิ้น
- ภาพตัดต่อ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ ๒ (๔ ขวบ) จะมีจำนวน ๘ - ๑๒ ชิ้น
- ภาพตัดต่อ สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ ๓ (๕ ขวบ) จะมีจำนวน ๑๐ - ๑๖ ชิ้น

บทบาทและหน้าที่ครู

๑. ครูจะต้องเตรียมเกมการศึกษาให้พร้อม

๒. ขณะที่เด็กเล่นครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ เช่น เด็กเล่นเสียงดังเกินไป หรือเล่นไม่ถูกวิธี บางครั้งครูอาจเข้าร่วมในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ครูสังเกตว่าเด็กยังไม่เข้าใจวิธีการเล่น หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการเล่น

๓. เมื่อเด็กเล่นเกมการศึกษาแต่ละชุดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูจะต้องตรวจว่าเด็กเล่นได้ถูกต้องเพียงใด และควรแก้ไขอย่างไร ครูควรให้กำลังใจแก่เด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหา เมื่อเด็กเล่นเกมการศึกษาได้แล้วจึงให้เด็กเปลี่ยนไปเล่นเกมการศึกษาชุดอื่น

๔. ทุกครั้งที่เด็กเล่นเกมการศึกษาเสร็จแต่ละชุด ครูต้องเตือนให้เก็บเกมการศึกษาเข้ากล่องให้เรียบร้อยก่อนที่จะเล่นเกมการศึกษาชุดอื่น

๕. ก่อนหมดเวลาประมาณ ๕ นาที ครูเตือนให้เด็กเก็บของเข้าที่ ซึ่งนอกจากจะบอกเป็นคำพูดธรรมดาแล้วอาจร้องเพลงที่มีความหมายเตือนให้เก็บเกมการศึกษาเข้าที่

ข้อเสนอแนะ

๑. เกมการศึกษาที่เสนอไว้ในภาคผนวกแต่ละหน่วยเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ครูผู้สอนอาจดัดแปลงรูปแบบ เช่น เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับสี และภาพตลอดจนจำนวนชิ้นของเกมแต่ละชุดให้มากขึ้นตามความเหมาะสม

๒. การเล่นเกมการศึกษาครูและเด็กอาจค้นหาเทคนิคการเล่นเกม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น เกมจับคู่ภาพเหมือน อาจให้เด็กคว่ำเกมแล้วหงายหาคู่ เกมต่อภาพเหมือนเล่นเป็นกลุ่ม ๓-๔ คน แจกชิ้นส่วนให้ทุกคนได้รับเท่า ๆ กัน แล้วแข่งขันกันต่อภาพ

๓. เมื่อครูจัดเตรียมเกมการศึกษาของแต่ละหน่วยครบแล้ว ครูควรจัดทำเกมการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้เด็ก เช่น หน่วยที่กำหนดจุดประสงค์รู้ค่าจำนวน ๑ - ๗ ครูเพิ่มเกมการศึกษาชุดการต่อภาพเหมือน (โดนิโน) อาจเป็นภาพแสดงจำนวนเครื่องใช้ของบุคคลต่าง ๆ หรือโดมิโนจำนวนจุด

๔. การเล่นเกมการศึกษานอกจากใช้เวลาในกิจกรรมเกมการศึกษาแล้ว ครูอาจให้เด็กเล่นนอกเวลา เช่น ในตอนเช้า หรือกิจกรรมการเล่นตามมุม มีข้อที่ควรคำนึงคือ หลังจากการเล่นแต่ละครั้ง ครูควรดูแลให้เด็กเก็บเกมเข้าที่หรือครูอาจหมุนเวียนให้เด็กช่วยดูแลการเก็บเกม

๕. การจัดทำเกมการศึกษาแต่ละชุด ควรคำนึงถึงความยาก-ง่าย เพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับเด็กเมื่อเด็กทำได้ และมีความอยากท้าทายความสามารถของเด็ก

ประเมินผล

สังเกต ๑. ความเข้าใจในการเล่นเกมการศึกษาแต่ละชุดของเด็ก

๒. ความเรียบร้อยในการวางบัตรภาพของเกมการศึกษา

๓. การเล่นเกมการศึกษาร่วมกับเพื่อน

๔. การเก็บเกมการศึกษาเข้าที่หลังจากเล่นแล้ว

๙. การรับประทานอาหารกลางวัน

- การให้เด็กได้ช่วยจัดโต๊ะอาหาร
- การฝึกมรรยาทในการรับประทานอาหาร
- การรู้จักช่วยตัวเองตามวัย
- การรับประทานอาหารที่มีคุณค่า
- การเก็บภาชนะและเครื่องใชในการรับประทานอาหาร
- การทำความสะอาดหลังรับประทานอาหาร (บ้วนปาก ล้างมือ แปรงฟัน)

๑๐. การนอนพักผ่อน

- การจัดเตรียมและจัดเก็บที่นอน เครื่องนอน
- การสวดมนต์
- การฝึกควบคุมตนเอง
- การนอนพักหรือนอนหลับ

๑๑. สรุป เตรียมตัวกลับ

- ทบทวนกิจกรรมที่ทำไปในวันนี้
- สนทนาสิ่งที่จะทำในวันต่อไป
- การปฏิบัติตนเมื่อกลับบ้าน

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

เทคนิคการจัดกิจกรรมประจำวัน
และการบริหารจัดการชั้นเรียน

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์

การเล่านิทาน

ความหมาย

การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่อง หรือ ถ่ายทอดเรื่องราว เป็นได้ทั้งเรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน เรื่องแต่งใหม่ ให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงข้อคิดเห็น และแสดงท่าทาง ประกอบเรื่องราว หรือประสบการณ์รอบตัวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

จุดประสงค์

๑. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะโดยธรรมชาติเด็กชอบฟังนิทานมาก
๒. เพื่อผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็ก
๓. เพื่อฝึกด้านการฟัง ฝึกสมาธิ ยืดช่วงความสนใจให้มากขึ้น
๔. เพื่อเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ เช่น นิทานเรื่อง “นกกระจาบ” ปลูกฝังความสามัคคี เรื่อง “ราชสีห์กับหนู” ปลูกฝังความกตัญญู ฯลฯ
๕. เพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ซึ่งเหมาะสมกับวัย
๖. เพื่อส่งเสริมทักษะด้านภาษา และความคิดสร้างสรรค์
๗. เพื่อส่งเสริมความกล้า เช่น กล้าซักถาม กล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
๘. เพื่อให้เด็กและครูมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน

กิจกรรม

การเล่านิทานควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการเล่านิทานในแต่ละครั้งให้ชัดเจน และควรเลือกเรื่องให้เหมาะสมกับ**พัฒนาการ ความต้องการ** และช่วงเวลาความสนใจของเด็ก **ก่อนการเล่านิทานควรแนะนำชื่อหนังสือนิทาน ชื่อผู้แต่ง** ครูใช้เทคนิคการเล่าและสื่อหลาย ๆ รูปแบบ ให้เด็กเล่นบทบาทสมมติหรือใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่า และกำหนดกิจกรรมหลังการเล่านิทานเพื่อฝึกให้เด็กจับใจความสำคัญของเรื่อง การแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับนิทาน รวมถึงการฝึกกระบวนการคิดของเด็ก เช่น แก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องกับนิทาน

ประเภทของนิทานที่เด็กชอบ

เด็กแต่ละช่วงวัยมีความสนใจแตกต่างกัน แบ่งลักษณะพฤติกรรมและประเภทนิทานที่สนใจได้ดังนี้

ช่วงวัย	ลักษณะพฤติกรรม	ประเภทนิทาน
อายุ ๓-๔ ปี	- ชอบฟังนิทานเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว - ชอบเกี่ยวกับความจริง - ชอบเรื่องสั้น ๆ ตัวละคร ๒ - ๓ ตัว - โครงเรื่องไม่ซับซ้อน - ชอบนิทานที่มีคำคล้องจอง - การใช้คำสั้น ๆ ซ้ำ ๆ	- เกี่ยวกับเรื่องในชีวิตจริง - เรื่องสั้น ๆ เข้าใจง่าย - มีคำคล้องจอง
อายุ ๔-๕ ปี	- อยากรู้อยากเห็น	- เรื่องสั้น ๆ เข้าใจง่าย
	- มีความเข้าใจความจริงและเรื่องสมมติ	- มีตัวละครตัวเอกเพียงตัวเดียว
	- สนใจนิทานที่มีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น - ชอบคิดจินตนาการ	- เรื่องที่ส่งเสริมจินตนาการ - เรื่องราวเกี่ยวกับเทพนิยาย - เรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์
อายุ ๕-๖ ปี	- สนใจในโลกของความเป็นจริง	- เรื่องที่ส่งเสริมจินตนาการด้านสติปัญญา
	- สนใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว	- เรื่องจริงในปัจจุบันและประเภทวีรบุรุษ
	- ชอบคิดจินตนาการ	

ดังนั้น ก่อนเลือกนิทานมาเล่าให้เด็กฟัง ครูควรพิจารณาว่าจะจัดให้เด็กระดับอายุเท่าไร เลือกนิทานตรงตามความสนใจของเด็ก

ลักษณะของเนื้อเรื่องนิทาน
เรื่องที่ง่าย
ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย
มีตัวเด่นตัวละครน้อย
เกิดกับชีวิตประจำวันหรือครอบครัว
ให้เด็กเกิดจินตนาการตามได้
สอดแทรกคุณธรรม

วิธีการการเล่านิทาน มีดังนี้

๑. การเล่าปากเปล่าแต่ใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส รูปแบบการเล่านิทานที่ต้องใช้เทคนิคจากที่โดดเด่นของผู้เล่า ทั้งการใช้น้ำเสียงที่แตกต่างตามอารมณ์ของ เรื่อง การสื่อสารแววตาเพื่อดึงดูดและเร้าความสนใจ

๒. การเล่านิทานประกอบท่าทาง ผู้เล่าอาจใช้ท่าทางทั้งหน้าตา ภาษากาย รวมทั้งการเล่นนิ้วมือ ประกอบการเล่านิทาน

๓. การอ่านจากหนังสือนิทานหรือหนังสือภาพโดยตรง เป็นการเล่านิทานที่จะทำให้เด็กได้ซึมซับประสบการณ์ด้านภาษา ควรให้เด็กได้เห็นภาพของตัวหนังสือ ตัวอักษร สระ ตัวสะกดและวรรณยุกต์ เพื่อให้สะสมต้นทุนทางภาษา

๔. การเล่านิทานประกอบภาพ ผู้เล่าสามารถเลือกใช้ภาพได้หลายแบบ เช่น การใช้แผ่นภาพหรือรูปภาพ ติดแผ่นป้ายผ้าสำลี หรือ กระดานแม่เหล็ก อาจใช้ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพฉายประกอบการเล่า ภาพจะช่วยให้เด็กได้ติดตามเนื้อเรื่อง กระตุ้นความอยากรู้ ช่วยให้เด็กมีจินตนาการตามเนื้อเรื่องและมีส่วนร่วมกับนิทานได้ง่าย

๕. การเล่านิทานร่วมกับการเชิดหุ่นต่าง ๆ เช่น หุ่นมือ หุ่นถุง หุ่นนิ้วมือ หุ่นชัก หุ่นถุงมือกระดาษ หุ่นกระบอก หุ่นเงา หุ่นชักสายเชิด เป็นต้น หุ่นแต่ละประเภทมีความแตกต่างทั้งลักษณะและวิธีการเชิด ส่วนประกอบนอกเหนือจากตัวหุ่นแล้วยังรวมถึงการมีโรงหุ่นหรือฉากประกอบขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องและหากมีการใช้ดนตรีประกอบก็จะช่วยเพิ่มอรรถรสในการฟังนิทานมากขึ้น การเล่านิทานลักษณะนี้ต้องมีการซ้อมการเชิด และฝึกการเล่านิทานประกอบเพื่อให้การเล่านิทานสนุกและเร้าความสนใจของเด็ก ผู้เล่าสามารถให้เด็กมาเป็นผู้ช่วยในการเล่าเรื่องประกอบได้ด้วย

๖. การเล่านิทานโดยใช้การทำกิจกรรมระหว่างเล่า เช่น การเล่านิทานแบบเล่าไปพับไป เป็นการพับกระดาษ ๑ แผ่น ไปพร้อมกับการเล่านิทาน ขั้นตอนการพับสามารถเชื่อมโยงให้เด็กเห็นเป็นเรื่องราว เหตุการณ์และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง เด็กจะลุ้น ตื่นเต้นและคาดหวังกับผลตอนท้ายว่าผลจากการพับกระดาษจะเป็นภาพอะไร เทคนิคนี้สามารถปรับเป็น เล่าไปฉีกไป เล่าไปตัดไป ได้เช่นกัน สิ่งสำคัญ คือ กิจกรรมควรสัมพันธ์กับเรื่องเล่า และต้องมีการคำนวณระยะเวลาที่เล่าเรื่องให้พอดีกับกิจกรรม เมื่อเล่าจบผลของการวาด ฉีก หรือ ตัด ควรได้ผลงานเมื่อสิ้นสุดการเล่าพอดี

๗. การเล่านิทานโดยใช้เทคนิคกระบวนการคิด การเล่านิทานโดยแทรกคำถาม เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นช่วงระหว่างทาง หรือ ตอนท้ายนิทานเพื่อให้เด็กได้คิดตาม เช่น นิทานเรื่องหมูสามตัว อาจใช้คำถามว่า ถ้าไม่สร้างบ้านด้วยฟาง ไม้และอิฐหมูควรสร้างบ้านด้วยอะไร การใช้เทคนิคการเล่าไม่จบเรื่อง โดยทิ้งท้ายตอนจบให้เด็กได้เล่าต่อจากจินตนาการของเด็ก การเล่านิทานแล้วตั้งคำถามให้เปลี่ยนตอนจบของเรื่อง ถ้าไม่จบแบบในเล่มนิทานจะจบแบบใดได้บ้าง

๘. การเล่านิทานแบบเล่าไปวาดไป การเล่านิทานพร้อมกับการวาดรูป การวาดสามารถวาดบนวัสดุต่าง ๆ ได้ เช่น วาดภาพบนกระดาษ วาดภาพบนกระดานดำ วาดภาพบนทราย ให้เด็กคอยติดตามเหตุการณ์ของเรื่อง เด็กๆ จะตื่นเต้นว่าภาพที่ออกมาจะเป็นภาพอะไร โดยภาพที่วาดออกมาอาจจะสอดคล้องกับเรื่องที่เล่าหรือสร้างออกมาเป็นภาพใหม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบการเล่าของผู้เล่า

๙. การเล่านิทานโดยใช้ เทป เครื่องบันทึกเสียง หรือ บันทึกคลิป ล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะในการเล่านิทาน ที่ครูควรทราบ ดังนี้

๑. **เนื้อเรื่อง** ต้องเหมาะสมกับวัย เรื่องที่ความดีชนะความชั่ว และผู้เล่าจะต้องจำเรื่องได้ทุกตอน

๒. **เสียง** ผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใส่ความรู้สึกในน้ำเสียง ถ้าผู้เล่าสามารถทำเสียงสูง-ต่ำ ทำเสียงเป็นเสียงเด็ก เสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมาก

๓. **ท่าทาง** ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมากแต่เน้นที่ภาพ หากไม่มีภาพประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่อย่าใช้มากเกินไป พึงระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ

๔. **จังหวะ** จังหวะการพูดเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้นิทานน่าสนใจ

๕. **อารมณ์** ในขณะเล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ

๖. **ข้อตกลง** ก่อนฟังนิทานควรมีข้อตกลงกันว่า ผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซงในขณะฟังนิทาน

๗. **เวลาในการเล่านิทาน** เด็กอายุ ๔ - ๕ ขวบ หรือ ๕ - ๖ ขวบ ใช้เวลาประมาณ ๑๐ - ๑๕ นาที

๘. **เมื่อจบควรสรุป** และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละคร

ประเมินผล

สังเกต ๑. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

๒. การสนทนา ซักถาม แสดงข้อคิดเห็น

๓. มารยาทในการฟัง พูด

๔. การกล้าแสดงออก

การร้องเพลง

ความหมาย

การร้องเพลง หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กแสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะดนตรี

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่าย
๒. เพื่อให้เด็กได้รับความรู้อย่างสนุกสนาน เพราะเป็นการเรียนแบบปนเล่น
๓. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ให้เด็กมีโอกาสปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและร่วมงานกันได้ดี เกิดความสามัคคี
๔. เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความคิดริเริ่มในการแสดงท่าทางประกอบ
๕. เพื่อกล่อมเกลาให้เด็กมีนิสัยอ่อนโยน
๖. เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและเชื่อมโยงสู่สาระที่ควรเรียนรู้ต่อไป
๗. เพื่อใช้สรุปสาระที่ควรเรียนรู้

คุณค่าของเพลง

ใช้สอนเด็กในบทเรียนต่าง ๆ ช่วยให้เด็กพัฒนาทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย เด็กได้แสดงท่าทางประกอบเพลงทำให้ร่างกายเคลื่อนไหว เช่น เพลงกายบริหาร

พัฒนาการด้านอารมณ์ - จิตใจ และสังคม เด็กใช้เพลงเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคย และเข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักมารยาทในสังคม เช่น เพลงสวัสดี เพลงความเกรงใจ เพลงขอบใจ ขอบคุณ เพลงบ้านของฉัน

พัฒนาการด้านสติปัญญา เพลงทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจและจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี เช่น

- ให้ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น เพลงนกกระจิบ เพลงแม่ไก่ออก
- ให้วามรู้ด้านสังคม รู้จักโครงสร้างของสังคม การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น เช่น เพลงบ้านของฉัน เพลงองค์พระประมุข ฯลฯ
- ให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสุขนิสัย มีเนื้อร้องเพื่อปลูกฝังสุขนิสัยให้เด็กได้ปฏิบัติตาม เช่น เพลงแปรงฟัน เพลงเก็บของ ฯลฯ

หมายเหตุ เพลงที่ปรากฏในภาคผนวกของหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นเพียงเสนอแนะเท่านั้น ครูไม่จำเป็นต้องสอนทุกเพลง และอาจใช้เพลงอื่นที่คล้ายกันและสอดคล้องกับเรื่องก็ได้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการร้องเพลง

๑. เลือกเนื้อเพลงง่าย ๆ มีเนื้อร้องสั้น ตรงกับความต้องการของผู้สอนว่าต้องการสอนเพลงเพื่ออะไร

๒. ก่อนสอนเพลงครูนำภาพหรือของจริงที่เกี่ยวกับเนื้อเพลงที่จะสอนมาให้เด็กดู

๓. ถ้าเป็นเพลงที่มีเนื้อเพลงสั้น ๆ หรือจัดกิจกรรมในชั้นอนุบาลปีที่ ๓ อาจใช้แผนผังเนื้อเพลงประกอบการร้องเพลงโดยพูดเนื้อเพลงทีละวรรคพร้อมชี้เนื้อเพลง

๔. ครูร้องเพลงให้เด็กฟัง

๕. ครูร้องนำทีละวรรค เด็กร้องตาม

๖. ให้เด็กร้องพร้อมครู ๑ - ๒ เที่ยว

๗. ให้เด็กร้องเพลงพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ เลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

๑. มีเนื้อร้องง่าย ๆ ใช้คำง่าย ๆ เพื่อให้เด็กฟังแล้วเข้าใจเนื้อร้องได้

๒. เนื้อเพลงสั้นพอสมควร ไม่ยาวเกินไปเพราะเด็กจำยากเบื่อหน่าย ถ้าเป็นเนื้อเพลงยาว ๆ ควรเป็นเนื้อร้องที่ครูร้องให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กเข้าใจความหมายในเนื้อเพลงก็พอ เนื้อเพลงควรสอดแทรกคุณธรรมไว้ด้วย

๓. มีทำนองและระดับเสียงไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถทำเสียงต่ำมาก ๆ ได้เสียงจะหายไปในลำคอ ยากแก่การร้อง ถ้าเสียงสูงมาก ๆ เด็กก็ไม่สามารถร้องขึ้นไปได้ เด็กชอบร้องเพลงที่มีทำนองไม่เร็วหรือช้ามากเกินไป

๔. สามารถทำท่าทางประกอบได้ง่าย การสอนเพลงให้กับเด็กนั้น มิได้มุ่งแต่จะให้ร้องได้อย่างเดียว แต่ควรมีการให้จังหวะและการแสดงท่าประกอบด้วย และในการทำท่าทางประกอบบางครั้งอาจไม่ทำท่าทางตามเนื้อเพลงแต่ให้เด็กคิดท่าทางตามจินตนาการ

๕. มีการใช้คำถามหลังการร้องเพลงเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในเพลงหรือเชื่อมโยงกับเนื้อที่จะจัดกิจกรรมต่อไป

ประเมินผล

สังเกต ๑. ความสนใจในการร่วมกิจกรรม

๒. การกล้าแสดงออก

๓. การร้องและการทำท่าทางประกอบ

การท่องคำคล้องจอง

ความหมาย

คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน(คำคล้องจองที่ปรากฏอยู่ในภาคผนวกของของแผนการจัดประสบการณ์เป็นเพียงเสนอแนะเท่านั้น)

จุดประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาภาษา
๒. เพื่อฝึกความจำ
๓. เพื่อให้สนุกสนาน เพลิดเพลิน
๔. เพื่อฝึกระเบียบวินัย
๕. เพื่อฝึกลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก
๖. เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและเชื่อมโยงสู่สาระที่ควรเรียนรู้ต่อไป
๗. เพื่อใช้สรุปสาระที่ควรเรียนรู้

เนื้อหา

อาจแยกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ
๑. คำคล้องจองที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องที่สอนในแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์
๒. ไม่สัมพันธ์กับเรื่องที่สอน แต่เป็นคำคล้องจองที่ต้องการให้เด็กท่องเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเพื่อผ่อนคลาย ความตึงเครียดในขณะทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิมาก ๆ เช่น “ตะกร้อของใคร”

กิจกรรม

ในการสอนคำคล้องจองให้กับเด็กควรสอนตามลำดับขั้น ดังนี้
๑. ครูพูดคำคล้องจองให้เด็กฟัง พร้อมทั้งอธิบายความหมาย

๒. ครูพูดคำคล้องจองให้เด็กพูดตามทีละวรรคจนจบบท แล้วครูจะบอกให้เด็กพูดคำคล้องจองตามซ้ำอีก ๒-๓ ครั้ง เมื่อเด็กจำได้บ้างแล้วจึงให้พูดพร้อม ๆ กับครู
๓. ขณะที่พูดคำคล้องจองครูต้องมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสพร้อมทั้งทำท่าทางประกอบไปด้วย ส่วนเด็ก ๆ จะทำท่าทางประกอบตามครู
๔. เมื่อเด็กจำคำคล้องจองและท่าทางประกอบได้แล้ว จึงให้เด็กพูดคำคล้องจองและทำท่าประกอบเอง โดยครูคอยให้ กำลังใจอยู่ใกล้ ๆ
๕. ครูใช้คำถามหลังการท่องคำคล้องจองได้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในคำคล้องจองหรือเชื่อมโยงกับเนื้อที่จะจัดกิจกรรมต่อไป

ประเมินผล

สังเกต ๑. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
๒. การกล้าแสดงออก
๓. การท่องคำคล้องจองและการทำท่าทางประกอบ

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

การศึกษานอกสถานที่

ความหมาย

การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง การพาเด็กไปศึกษาสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ต้องการและเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเริ่มจากการศึกษาสภาพภายในบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน เช่น แปลงผัก ห้องสมุด ห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ ไปจนถึงสถานที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน เช่น ตลาด สถานีอนามัย

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่าย

๒ เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ตนได้ศึกษา และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้

๓. เพื่อให้เด็กสนใจ สนุกสนานและกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม

๔. เพื่อให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ ได้แก่ การใช้ประสาทสัมผัส การสำรวจ ทดลอง เก็บข้อมูล และการสรุปผล

๕. เพื่อให้เด็กชื่นชมต่อความงามตามธรรมชาติ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม

๑. ขั้นเตรียม

๑.๑ เด็กและครูประชุมวางแผนร่วมกัน กำหนดจุดประสงค์ในการศึกษานอกสถานที่

๑.๒ สำรวจและติดต่อสถานที่

๑.๓ ขออนุญาตผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครองนักเรียน พร้อมทั้งแจ้งกำหนดการไปศึกษานอกสถานที่ให้ทราบ (ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่)

๑.๔ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาหาร เวชภัณฑ์ ยานพาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ ผู้ควบคุมดูแล และเอกสารแล้วแต่กรณี

๑.๕ แบ่งกลุ่มเด็กเพื่อมอบหมายงาน และการปฏิบัติตัวของเด็ก

๑.๖ ครูที่ทำหน้าที่ควบคุม ควรจัดเตรียมกิจกรรมที่จะช่วยฝึกทักษะในการสังเกต และเตรียมคำถาม เพื่อให้เด็กเกิดแนวทางในการศึกษาสิ่งต่าง ๆ

๑.๗ ทบทวนแนวปฏิบัติในการศึกษานอกสถานที่ทุกขั้นตอน

๒. ขั้นดำเนินการ

๒.๑ ก่อนการเดินทาง ควรซักซ้อมความเข้าใจกับเด็กในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑.๑ ชื่อสถานที่ที่จะไปศึกษา

๒.๑.๒ วัตถุประสงค์ของการไปศึกษานอกสถานที่

๒.๑.๓ บัญชีรายชื่อเพื่อนในกลุ่ม และครูผู้รับผิดชอบในแต่ละกลุ่ม

๒.๑.๔ รายละเอียด ข้อบังคับ ข้อตกลง ในการปฏิบัติตน เช่น ความปลอดภัย การตรงต่อเวลา การซักถาม ฯลฯ

๒.๒ ระหว่างเดินทางและการศึกษานอกสถานที่ ครูสังเกตพฤติกรรมเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคล ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และแนะนำให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ ตลอดจนส่งเสริมความรู้สึกรักและซาบซึ้งในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม

ประเมินผล

สังเกต ๑. ความสนใจ ความร่วมมือของเด็ก ตั้งแต่เริ่มออกเดินทางจนกระทั่งกลับสถานศึกษา

๒. การตอบคำถามต่าง ๆ ซึ่งอาจจะให้เด็กรายงานปากเปล่า อภิปรายวัสดุต่าง ๆ

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

การปฏิบัติการทดลอง

ความหมาย

การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ หรือ การทดลอง หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ลงมือทำ และเกิดการค้นพบด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลแนะนำของครู โดยให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสกระทำอย่างทั่วถึง ซึ่งการจัดประสบการณ์ ลักษณะนี้จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะการเน้นให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ คือ การมองเห็น การได้สัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น และการฟัง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาด้านสังคม ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน ความเป็นระเบียบในการทำงานอีกด้วย

จุดประสงค์

๑. ได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ลงมือทดลองด้วยตนเอง

๒. มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต คิดหาเหตุผล การจดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหาประจำวันต่อไป

๓. กิจกรรมทดลองเร้าให้เด็กเกิดความสนใจ ชวนติดตาม เด็กจะไม่เบื่อหน่าย

๔. ฝึกนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น เช่น ความละเอียดรอบคอบ มานะอดทน มีเหตุมีผล มีระเบียบวินัย

๕. ฝึกการเรียนรู้วิธีทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

๖. มีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์และการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

กิจกรรม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม แบ่งได้ ๓ ระยะ ดังนี้

๑. ขั้นเตรียม

๑.๑ จัดแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม

๑.๒ กำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม

๑.๓ แนะนำสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ และวิธีใช้

๒. ขั้นปฏิบัติการ

๒.๑ ชี้แจง แนะนำ วิธีปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ

๒.๒ ลงมือปฏิบัติการ โดยเน้นการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการเรียนรู้

๒.๓ ครูคอยดูแลให้เด็กกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง และคอยชี้แจงให้คำแนะนำ ข้อสงสัยต่าง ๆ แก่เด็ก

๓. ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนา อภิปรายเพื่อนำไปสู่การสรุปผลที่ได้จากการปฏิบัติ

ข้อควรคำนึงในการปฏิบัติกิจกรรม

๑. ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ควรได้ตกลงหลักเกณฑ์กับเด็กและชี้แจงในเรื่องขั้นตอนการทำและข้อควรระวังในการใช้อุปกรณ์แต่ละชนิด

๒. ครูควรดูแลใกล้ชิดและใช้คำถามหรือคำพูดกระตุ้นให้เด็กสนใจ สังเกตอยากรู้ในสิ่งที่กำลังกระทำอยู่

๓. อุปกรณ์ที่ใช้ควรเลือกที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น มีขนาดพอเหมาะและบางอย่างไม่ก่อให้เกิดอันตราย

ประเมินผล

สังเกต ๑. เด็กครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงผลที่ได้จากการปฏิบัติการทดลอง

๒. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะลงมือปฏิบัติการ เช่น ความสนใจ การร่วมมือปฏิบัติงาน

โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะกรรมการปรับปรุงคู่มือครูและแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

นางสายสมร นาคประเสริฐ	ข้าราชการบำนาญ
นางวิภา ตัณฑุลพงษ์	รองหัวหน้าสำนักงาน มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวจินตนา ศรีสารคาม	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวเพ็ญพร เหมือนอ่วม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์
นางสาวนวลักษณ์ อาจคงหาญ	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวปรียานุช ปานกลาง	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวปาริชาติ ชัยงาม	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาววิไลวรรณ คลุ้มกระโทก	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวณรัฐ ราชนิกูล	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวสุทธิดา สุทธิประภา	ครู โรงเรียนหัวหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ช่วยปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะกรรมการตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

นางสายสมร นาคประเสริฐ	ข้าราชการบำนาญ
นางวิภา ตัณฑุลพงษ์	รองหัวหน้าสำนักงาน มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์
นางสาวจินตนา ศรีสารคาม	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์